POUTNÍK

ZPRAVODAJ KLUBU JULESE VERNEA · PRAHA

P O U T N Í K

ZPRAVODAJ KLUBU JULESE VERNEA PRAHA

č. 7

O B S A H

Návštěvní den klubu Julese Vernea	str.	2
Neznámé knihy české science-fiction - Josef Müldner: Zločin doktora Modrana a Hvězdná lavina	str.	5
Pohled na vývoj a stav francouzské sci-fi	str.	9
Murray Leinster: Demonstrátor čtvrté dimenze	str.	20
A. C. Edmondson: Vše co se třpytí	str.	31
Odkud byl Fred?	str.	4545

Zpravodaj Poutník vydává klub Julese Vernea ve spolupráci se sfk Praha 10 při MO SSM Malešice SNF a sfk Time Machine při KK ČSV SSM VŠCHT Praha.

Vychází jako neperiodický účelový informační materiál.

Příspěvky nečlenů budou uváděny titulkem Host.

Adresa klubu: Miroslav Martan, Počátecká 12, 140 00 Praha 4

Uzávěrka: 11.2011986

Neprodejné. Určeno pro vnitřní potřebu.

Návštěvní den klubu Julese Verne

Před rokem vzniklo v Praze sdružení pražských klubů sci-fi OK, jehož účelem byla vzájemná informovanost o činnosti klubů, možnostech spolupráce a plánech do budoucna. Jako jedna z forem vzájemné informovanosti byly zvoleny tzv. návštěvní dny. Na nich měly pořádající kluby ukázat, co vlastně dělají a co dovedou. Tato forma prezentace klubů se rozšířila rychle i mimo Prahu. Po návštěvních dnech klubů TM, Terra, Kepler, Ada a Spectra jsme tuto akci podnikli i my.

Náš návštěvní den se uskutečnil 11.10.1986 v koleji Sázava na Jižním Městě. Nezačal však nejlépe. Jen krátce před začátkem jsme se dověděli, že bufet ve vysokoškolském klubu Sázava nemůže prodávat občerstvení, neboť jim ONV ještě nepovolil činnost. Bylo to tím krutější, že jenom o několik stanic metra dále probíhal Gastroprag 86 pro labužníky. Utěšovalo nás však, že "praví" scifisté k nám nepřišli kvůli limonádám a sušenkám, a nemýlili jsme se.

Drrhým stínem bylo opoždění zahájení o půl hodiny pro poruchy v městské dopravě, ale potom jsme už konečně začali.

Jednatel klubu Egon Čierny přivítal účastníky a seznámil je s účelem návštěvního dne a jeho programem. Představil také jednotlivé členy klubu.

Poté předseda klubu ing. Miroslav Martan podrobně vylíčil činnost klubu a odhalil řadu "intimností" z klubového zákulisí. Návštěvníci se tak dověděli o sfk JV téměř vše. Co se nedověděli od předsedy, mohli zjistit v následující diskusi. Návštěvní den byl koncipován jako blok vystoupení přerušovaných případnými dotazy a připomínkami. Jelikož žádné nebyly vzneseny, můžeme si myslet, i když si to nemyslíme, že jsme vždy uvedenou tématiku úplně vyčerpali.

V dalším programu vystoupili se svým pořadem Václav Vlk a Václav Vlk ml., otec se synem, kteří z našeho klubu dělají jediný dvougenerační sci-fi klub v ČSSR. Ve své vědecké přednášce dobře dokumentované odbornou literaturou, jejíž seznam byl předložen k na-

hlédnutí, se nejdříve zabývali filologickou problematikou názvu našeho klubu. Jsme klub Julese Verna nebo Julese Verneaů? Po "kratším" rozboru nám nezvratně dokázali, že oba názvy jsou gramaticky možné. Pak přikročili k přednášce o tajemství malých zelených mužíčků. I když se tímto tématem zabývala již řada odborníků (např. Karel Jaromír Erben), zůstala ještě řada neprozkoumaných "zelených" skvrn, které Vlci dokázali objasnit a problém vyřešit. Šokující byl závěr přednášky, kdy jsme se na vlastní oči přesvědčili, že malí zelení mužíčci žijí mezi námi a jsou to vlastně velcí zelení chlapi.

Po krátké přestávce se návštěvníkům představil Pavel Nosek se svou fundovanou přednáškou o známém ilustrátorovi děl SF Franku Frazettovi. Byla dobře a bohatě dokumentována diapozitivy. Nejvíc upoutaly ilustrace obálek knih Burroughse a Howarda. Zajímavé bylo asi pro všechny zjištění, že Frazetta byl do určité míry ovlivněn naším slavným malířem Zdeňkem Burianem. Jen škoda, že tato přednáška byla negativně ovlivněna tím, že se nám nepodařilo zabezpečit pouze jeden zásobník na diapozitivy. Proto musela být dvakrát přerušena, aby slovo mohlo být doplněno obrazem.

Dále byla na programu malá československá premiéra. Poprvé byla veřejnost seznámena se spisovatelem Robertem E. Howardem a jeho hrdinou Conanem. Howard sice nepatří do sci-fi, ale jak řekl přednášející Jan Kantůrek, v klubu si pěstujeme nejen plnokrevné koně SF (jako jsou Niven, Campbell ml., Sturgeon aj.), ale také malé huculy, kteří jsou jiní, ale milí a máme je rádi. A to je případ R. Howarda. J. Kantůrek seznámil přítomné se svým pohledem na tu část literatury, která se nazývá Sword and Sorcery (meč a magie). Zasvěceně vyvrátil běžně rozšířený chybný názor, že Conanovy příběhy jsou plné krve a násilí. Vyskytují se v nich sice uťaté hlavy, létající šípy a svištící meče, ale jen v rozsahu nutném pro skutečné pohádky pro dospělé. Pro srovnání nám přečetl pohádku Chaloupka u lesa ze sbírky určené pro děti Pohádky a pověsti našeho lidu (Odeon 1984). Mohl pak plným právem konstatovat, že takto krvavý příběh se nevyskytuje v žádné povídce R. Howarda. Poté posluchače zajímavým způsobem provedl po pohádkovém Conanově světě, jehož mapu získali u vchodu do vysokoškolského klubu. Nakonec au-

tor přednášky přečetl povídku R. Howarda Darebáci v domě; i když byla poněkud dlouhá, návštěvníci ji vyslechli se zatajeným dechem.

Posledním bodem programu byla přednáška Leonida Křížka Sex ve sci-fi. Přednášející v ní dokázal, že je zbytečné se vyhýbat tomuto problému, který se vyskytuje jak v životě, tak ve sci-fi. Vedl nás literaturou na toto téma od starších děl (např. od románu A. Tolstého Aelita) až po současnost. Seznámil nás s různými typy žen vyskytujících se v knihách sci-fi, od nezkušených dívenek v nesnázích až po osudové ženy - vampy. Pokusil se též zodpovědět otázku účelu sexu ve SF. Přenáška zaujala hlavně svým průkopnickým přínosem v doposud zcela neprozkoumané oblasti SF. Diapozitivy promítnuté během přednášky ji pouze ilustrovaly a neměly návaznost na čtený text.

Názory na náš návštěvní den budou asi různé. Kladné i záporné. Ale udělali jsme všechno, abychom zájemcům přiblížili náš klub. Zvlášť jsme pyšní na to, že z počátečního počtu asi 80 návštěvníků, vydrželo do konce více než polovina. A to přes pět a půl hodiny čtení a povídání, o hladu a žízni. A co víc - i bez filmu a videa, které se stává téměř povinnou rekvizitou při podobných setkáních.

Chceme tady zvlášť poděkovat sfk Time Machine, celoškolskému výboru SSM a vedení školy VŠCHT Praha za ochotu a pomoc, takže jsme mohli uskutečnit náš návštěvní den.

- eč -

Neznámé knihy české science-fiction

Josef Müldner

ZLOČIN DOKTORA MODRANA
(Román živlů a hrůz roku 1999)
Šolc a Šimáček, 1923

HVĚZDNÁ LAVINA
Šolc a Šimáček, 1926

Tyto volně na sebe navazující knihy patří mezi tzv. katastrofické romány. Na zániku části světa se snažily ukázat vznik nové a snad lepší společnosti.

První román je dějově zasazen do období listopad 1998 až 4. únor 1999. Na Zemi začala nová doba ledová. Je posunuta zemská osa, na Slunci se zvětšují skvrny a led již pokrývá celý sever Evropy. Zástupy lidí prchají z bývalého, nyní ledy pokrytého britského ostrova, Dánska, Švédska a severního Německa. V Praze vládne zima, šíří se deprese a sebevraždy. Vlci již rozsápali lidi na předměstích Prahy, do níž už dorazila první stáda sobů.

Doktor Jiří Modran, který předvídal zalednění a první prosazoval zavlažení Sahary pro budoucí přesídlence, dostal 28.10.1998 titul Přítele vlasti; svými vynálezy se snaží pomoci lidem, ale už nic nemůže zachránit situaci. Zmizely ovocné stromy, obilí se již nerodí, dobytek hyne a objevují se nakažlivé choroby. Prostřednictvím vynálezu dr. Modrana, jež spočívá v "jiskrovém přenášení obrazů pomocí zrcadlové kinematografie", se čtenář na tradiční popisné přednášce seznamuje s nástupem ledu v severních Čechách. Zároveň se seznámí s autorovými názory na koloběh života, zákon nekonečného prostoru a hmoty, lidské dějiny, meteorologii, s odsouzením oficiálních církví, s okultismem apod. Modran také předvede svůj vynález "radiový vysavač" se čtyřmi obrovskými ventilátory, v jejichž komorách se rozbíjí atomová hmota a tím se získává nesmírná energie. Modran s ní původně zamýšlel ničit částice nečistot

v ovzduší, aby ho tak vyčistil a umožnil cestu slunečním paprskům. Potom si ale uvědomil, že proud energie vržený do ovzduší pokračuje ve své ničivé cestě vesmírem a přitom může vraždit život na jiných planetách.

Modran miluje dívku Michaelu a jeho láska je opětována. Autor věnuje celou kapitolu snům Michaely o Modranovi, který však nemá moc času na to, aby se jí věnoval, je velmi oddaný své práci. Protože chce dívku zachránit před blížícím se nebezpečím, posílá ji do Gaety v Itálii.

Pak jede Modran visutou dráhou, což je lanovka napnutá 4 m nad zemí, z Prahy do Krkonoš. Ve Špindlerově Mlýně je ledová pozorovací stanice č. 3. Na konci trasy však již hlídači umírají, kabina lanovky ztroskotá a Modran jenom zázrakem přežije. Nedá se však odradit a na lyžích pokračuje dál. Cíle dosáhne a na stanici č. 3 bojuje s ledními medvědy a zachraňuje pozorovatele Božka, který ve službách lidstvu je odhodlán vydržet až do konce. Led však již nelze zastavit.

Autor dále věnuje pozornost kolonizaci tropů; vyvražďování domorodců přistěhovalci zdůvodňuje "právem člověka silnějšího, právem člověka chtějícího pro sebe urvati kus povrchu zemského zahřívaného sluncem". Pražská vláda také zahájila organizovanou evakuaci obyvatelstva, ale nestačila ji ukončit. Po náhlém, krátkodobém oteplení, které vzbudilo naděje, přišla katastrofa.

Po prudkém poklesu teploty přišlo zemětřesení, povodně a strašné sněhové smršti. Ty zapříčinily, že světelný kabel, navigační pomůcka pro vzducholodě, způsobil výbuch v mamutích severočeských chemických závodech, kde se celá města a vesnice ocitly v plamenech. Vypukla panika a začal obrovský exodus uprchlíků na jih. Do Prahy dorazili 4. února 1999. V té době měla Praha podle sčítání z 1.1. 1990 celkem 1,315.628 obyvatel.

Modran v centrální stanici zrcadlové kinematografie společně s tisíci náhodnými diváky pozoruje prudký nástup ledovců, jež se z Krkonoš vydaly na jih. Na obrazovkách sledují hořící města a vesnice a davy uprchlíků, kteří dorazili do Prahy. Vypukne panika a Mod-

ran již jen bezradně pozoruje drancování, vraždění a znásilňování, které začalo v Praze. Ochranné sbory se rozpadly a zavládla anarchie.

Autor věnuje hodně pozornosti popisu vraždění, sebevražd a beznaděje zachvacující obyvatelstvo Prahy a uprchlíky. Modran bloudí městem, až se dostane na Petřín, kde ještě funguje stanice jiskrové telegrafie. Z depeší zjistí, že lidé ze severní a střední Evropy prchají na jih. Uprchlíci směřují po Dunaji na Balkán, přes jižní Francii a Alpy do Itálie. Cestu jim zahradily armády jižních států a svádějí s nimi těžké boje.

Uprchlíci hladoví a vládne mezi nimi všeobecné šílenství. Kdosi dokonce ukradne v Magdeburgu z bakteriologického ústavu kelímky s morovými kulturami a vypustí je ven. Propuká epidemie zhoubného asijského moru a miliony ozbrojených uprchlíků nakažených morem hrozí, že smetou ochranné kordony a zaplaví celou ještě fungující část světa. Modran si uvědomí, že již nic nemůže zastavit davy, které nesou smrt ze severu na jih. Dá svým spolupracovníkům příkaz opustit Prahu a pak, plný obav o existenci zbytku lidstva na jihu a také o svoji Michaelu, otočí svůj zhoubný radiový vysavač k zemskému povrchu. Přístroj svými vlnami pak zničí v severní a střední Evropě všechno živé a Modran sám hyne pod troskami Prahy. Je si vědom, že spáchal zločin, ale je přesvědčen, že: "Tento stroj vraždí i mstu, nenávist a zvířecí pud sebezáchovy. Ó, kéž mu neunikne ani jediný stvol lidské bídy...! Za několik století, až se vrátí tepla do těchto ledových pouští, až ustoupí opět sníh a led na sever a lidstvo počne znovu nesměle osazovati tyto úrodné nížiny, rozpučí i tu nová lidská naděje. Ale nyní je třeba rychlé smrti! Soucit, který lidstvo zavedl tak často na scestí, nemá v této chvíli místa v srdci člověka, který připravuje lepší budoucnost."

Další román Hvězdná lavina volně navazuje na předcházející knihu Zločin doktora Modrana. V první kapitole se ještě vrací do Prahy v kritickou noc 4.2.1999. Na několika jedincích, kteří nakonec zahynou ve zničené Praze, ukazuje děs a bezmocnost lidí bojujících proti zimě, tmě a též vzájemné lidské nenávisti.

Děj románu pak pokračuje v několika rovinách, jež se na některých místech stýkají. Nejrozsáhleji je popsána cesta skupiny německých uprchlíků na voru po rozbouřeném Dunaji. Musí bojovat s hladem, jinými utečenci, prožívají hrůzu posledních, za nimiž kráčí již jen led a smrt. Na Dunaji, který je často zatarasen ledem, rozlévá se z břehů a zatápí okolní města, potkávají nakonec již jen mrtvoly a vraky lodí potopené hlídkami jižních států, bránících se tak před uprchlíky. Doplouvají k Vídni, kde na voru bloudí zatopenými ulicemi.

Ve Vídni se jejich osudy kříží s osudy dvou Ttalů, kteří se vydali na sever na loupežnou výpravu za zlatem. Cestou okrádají a zabíjejí vyčerpané a bezmocné uprchlíky. Ve Vídni napadnou lidi na voru, ti však jejich útok odrazí a pokračují v cestě do Uherského moře, které začíná blízko Vídně. Cíle jich dosáhne jen několik.

Autor věnuje řadu kapitol také popisu vesmíru, komet, ochlazování slunce, spiritismu a okultismu.

V závěru knihy popisuje osudy uprchlíků, kteří včas dosáhli jihu. Jsou přepravováni do Afriky a tam se stávají osadníky. Na tomto místě vyjadřuje své politické názory. Němce nechává osídlovat Libyi a škodolibě popisuje, že když konečně se všichni Němci sjednotili, zjistili, že Němci z Říše, Rakouska, Švýcarska a Sudet si jsou vlastně cizí a nemohou spolu žít. Angličané se rozptýlí po celém světě a angličtina jako řeč zaniká. Poláci a Francouzi se sjednotí a osídlují Alžír. O Maďarech není ani zmínka, na místě Maďarska je Uherské moře. Také Slováci nejsou autorovi zvlášť sympatičtí: "Český stát roztrpčen stálými jejich stesky, nabažil se spolku, který mu užitku nepřinášel. Vyloučil Slovensko a Podkarpatskou Rus ze svého státního svazku a ponechal obě země jejich osudu ... Ze severu čišel chlad karpatských ledovců a z jihu dorážely na ně vlny rozbouřeného moře maďarského. Slovensko marně volalo o pomoc úpěnlivým hlasem, jemuž nikdo neodpovídal ... Slováci ztratili se z mapy evropských národků."

Zato Čechy čekala skvělá budoucnost. Dostali ke kolonizaci Somálsko a Džibuti, jež brzy proměnili v moderní stát s hlavním městem Šťastnou Prahou. Vede je ing. Liput, bývalý spolupracovník dr. Modrana. Češi úspěšně odrazili útoky Číňanů a Arabů, pak sami přešli do útoku a dobyli Aden a Jemen.

Podle názoru autora tak vzniká "nová, spravedlivá a šťastnější společnost."

Oba romány J. Müldnera zastupují v našem přehledu katastrofickou sci-fi. Námět zániku světa novou dobou ledovou není nový. Přesto stále láká autory, a to i takové velikány, jako je A. Clarke. Müldner do tohoto námětu vnáší však kromě některých technických novinek dobový český postoj se všemi sympatiemi a antipatiemi. Obě knihy byly napsány nedlouho po první světové válce, která v té době byla pro lidstvo krutou a těžkou zkouškou. Autor zřejmě pod jejím vlivem psal v pochmurném tónu plném beznaděje a vyžíval se v popisu utrpení a smrti. Neviděl z ní úniku, a tak hledal pomoc v okultismu, který byl v té době módní. Také vznik nového a podle něj lepšího světa viděl pouze v použití násilí. Po první světové válce řada nejen sci-fi románů zobrazovala beznaděj osudu lidstva. Teprve po čase se zase objevily romány věřící v lidstvo a jeho budoucnost. Proto bychom měli věnovat pozornost tomu, že v současné době mnozí autoři píšou antiutopie a podléhají, podobně jako Müldner, zklamání z lidstva a děsí se jeho budoucnosti. Takové romány jsou varováním lidstvu, aby si uvědomili, že zánik lidstva není nadsázkou, ale že si ho snadno můžeme připravit vlastníma rukama.

Zpracoval - eč -

POHLED NA VÝVOJ A STAV FRANCOUZSKÉ SCI-FI

Podkladem pro toto pojednání je úvodní stať k antologii francouzských povídek přeložených do angličtiny a vydaných pod názvem Cestování k Ypsilonu (Traveling towards Epsilon) v r. 1977 knižnicí New English Library.

Vydavatelem této antologie a autorem úvodu je Maxim Jakubowski, známý autor, vydavatel a kritik působící jak v USA, tak i ve Francii. Jeho přehled je doveden pouze do r. 1976, takže vývoj v posledním desetiletí není podchycen. Z různých ediční poznámek a přehledů v knihách, které jsem v poslední době četl, soudím, že vývoj pokračuje vcelku bez závažnějších výkyvů.

x x x x

Vznik francouzské SF lze určit naprosto přesně. Bylo to v r. 1657, kdy Cyrano de Bergérac vydal svou Komickou historii měsíčních států a impérií (Historie Comique Contenant les Etats et Empires de la Lune).

Další osobností stojící u kolébky francouzské SF byl Fénolon. V roce 1699 vydal Telemachova dobrodružství, což je jakési apokryfické pokračování Homérovy Odyssey s některými výraznými prvky SF. Ještě před tím (v r. 1686) však vystupuje na literární scénu Fontenelle, jehož dílo Rozhovory o pluralitě světů (Entretiens sur la Pluralité des Mondes) je již plnokrevná SF. Fontenelle je bezesporu duchovním otcem dodnes živé problematiky paralelnosti světů. Jeho dílo je stále předmětem rozborů a filozofických diskuzí na sorbonské univerzitě, které zachovávají následky na nervové soustavě tamějších posluchačů filozofie.

Ze spisovatelů 18. století zasluhuje zmínky především Restif de la Brotonne (1734 - 1806), který byl doslova mistrem devatera literárních řemesel. Hladce přecházel od romantismu k realismu, od naturalismu k spekulativní filozofii, od poezie k próze a zase zpět. V r. 1781 vydal Objev na jihu (La Découverte Australe) pojednávající o objevu ztraceného světa a záhadné kultury v pustém středu Austrálie. Po vysoce spekulativním díle Rok 2000 (L'an 2000) z r. 1786 následovali Pohrobci (Les Posthumes) v r. 1796, což je již typická SF s téměř moderními prvky, neboť se tam hemží supermany, létajícími lidmi a fantastickými stroji. Vůbec prvně se zde objevuje myšlenka parapsychického myšlenkového i věcného spojení mezi hvězdami galaxie, a to plných 150 let před Olafem Stapledonem.

Pod vlivem rychle se rozvíjející strojové mechanizace počátkem 19. století se ve francouzské literatuře stále výrazněji prosazují vědecko-fiktivní témata. V Posledním muži (Le Dernier Homme) - 1805 - od Grandvilla, prožívá vypravěč ve skryté jeskyni nedaleko Palmyry živelné katastrofy způsobené šíleným vědcem usilujícím o zničení světa. Tedy i motiv "šíleného vědce" vznikl původně ve Francii, stejně tak jako již zmíněné téma paralelních světů.

Do oblasti SF možno, i když jen okrajově, zařadit také Balzaca (povídka Louis Lambert). Plným právem však do ní patří Charles Defontanay, který je vlastně duchovním otcem tzv. Space opery. Jeho román Hvězda nebo souhvězdí Kassiopei popisuje dobrodružství osídlenců jedné planety v tomto souhvězdí. Vystupují tam mimozemšťané, oživlé mrtvoly, soupeří se o moc mezi jednotlivci i státními útvary a nechybí ani patřičná dávka sexu, takže všechny prvky Space opery jsou tu pěkně pohromadě. Přitom je dílo psáno svižně, poutavě a až neuvěřitelně moderně (vydáno 1854), takže francouzská významná edice SF Présence du Futur je vydala v r. 1975 a rok na to bylo přeloženo do angličtiny (edice Daw Bookss).

Jules Verne (1828 - 1905) je našim čtenářům natolik znám, že není nutno uvádět Jakubowského více než dvoustránkový rozbor jeho děl. Pro anglosaskou literární veřejnost je to asi nezbytné, protože, i když jeho jméno je tam pojmem, málokdo ho četl. Znalost jeho děl byla (a stále je) zprostředkována spoustou filmů, o jejichž kvalitě je někdy lépe pomlčet. Snad stojí za zmínku, že Verne uzavřel se svým nakladatelem smlouvu, že mu bude dodávat každoročně alespoň jeden román. Tuto smlouvu Verne za celých čtyřicet let ani jednou neporušil.

Verneův význam pro světový vývoj SF je nesporný, neboť ovlivnil většinu spisovatelů SF té doby. Jedním z jeho velkých nadšenců byl Hugo Gernsback, který v r. 1920 založil první americký SF magazin Amazing Stories. Na obálkách jednotlivých čísel tohoto magazinu je zobrazen Verneův náhrobek jako symbol nesmrtelnosti jeho myšlenek. Mezi jeho obdivovatele i epigony patří Villier de l'Isle, ale také Flamarion a částečně i Maupassant, především však Rosny Aîné, který spolu s Vernem tvoří dva pilíře francouzské SF.

J. H. Rosny Aîné (1856 - 1940) byl dokonce prezidentem slavné Akademie Goncourt. Za svého dlouhého života vydal přes sto románů, novel, divadelních her a esejí, z čehož jen několik patří do oblasti SF, zato však všechny dosáhly světového věhlasu. Dokonce daleko zastínily jeho rozsáhlou ostatní tvorbu. Teprve v poslední době se literární svět začíná zajímat především o jeho povídky a romány z pravěku lidstva.

Jeho román Xipehuzové pojednává o setkání lidí s civilizací, jejíž podstatou jsou nerosty, což nápadně připomíná známou Weinbaumovu povídku z r. 1935 Marťanská odyssea.

Smrt země líčí zánik lidstva a jeho náhradu "ferromagnetickými" bytostmi. Záhadná síla (La force mystérieuse) - 1915 - je katastrofický román, kde záhadné síla blokuje sluneční záření a vyvolá na zemi novou ledovou dobu.

Jeho nejvýznačnějším dílem však zůstávají Plavci nekonečnem (Les Navigateurs de l'Infini) - 1925. Kosmonauté navštíví Mars, kde něžná humanoidní rasa je hubena záhadnými životními formami ve tvaru elektřinou nabitých oblaků. Při zachování všech charakteristik SF je tento román nenásilně humanisticky zaměřen a je psán tak moderně, že nikdo nepozná, že byl napsán před šedesáti lety.

Zatím co Rosny Aîné získal ve své době pro francouzskou SF vskutku světové jméno, četní spisovatelé zlákáni rostoucím zájmem o tento žánr, začali se sdružovat kolem různých, většinou komerčně zaměřených magazínů, jejichž úroveň obvykle byla poměrně nízká. Ani autoři tak význačných jmen jako Paul d'Ivoi, Thénevin nebo André Laurie neodolali tomuto lákadlu, aniž však dokázali úroveň těchto magazínů podstatněji vylepšit.

Mezi jiné významnější autory z období před první světovou válkou patří bezesporu Claude Farrère, jehož romány Dům živých lidí a K smrti odsouzení je sociálně humanistická SF líčící hrůzy přetechnizované společnosti v budoucnu. Tento poslední román byl také přeložen do češtiny.

Dalším autorem, jehož tvorba spadá spíše do oblasti fantastiky, je Gustave le Rouge (Zajatec planety Marsu a Válka s vampýry)

Našim čtenářům je dobře znám Maurice Renard, jehož Modré nebezpečí (Le Péril Bleu) - 1910 - je SF horror, v němž se setkáváme se záhadnými tvory, obývajícími oblast nad vzdušným obalem zeměkoule a lovícími lidi asi tak, jako rybáři hlubinné ryby. (Bylo přeloženo do češtiny.) Doktor Lerne - podbůh (Le Docteur Lerne - Sousdieu) - - 1908 - vzbudil mimořádnou pozornost, i když je na první pohled vidět, že je poplatný Wellsovu Ostrov doktora Moreau.

Nelze opomenout ani akademika André Mouroi, jenž rovněž, byť i jen okrajově, zasáhl do oblasti SF, Gastona Lerouxe, v jehož detektivních horrorech se vyskytují četné prvky SF a konečně i Maurice Leblanca, tvůrce nesmrtelného lupiče-supermana Arsèna Lupina.

Po útlumu způsobeném válečnými lety 1914 a 1918 dochází k novému rozkvětu SF, i když jeho počátek byl značně rozpačitý. Objevují se i nová jména. Regis Messac založil v r. 1935 první pravidelnou SF knižnici pod názvem Nadměsíce (Hypermondes), v níž vyšla některá pozoruhodná díla většinou katastrofického zaměření, např. Quinzizinli (1935), Město zadušených (1937) a j. Knižnice zanikla během II. světové války, kdy Régis Messac zahynul v německém koncentračním táboře.

Další významnou osobností z období mezi oběma světovými válkami je bezesporu Jean Ray (1887 - 1964) píšící obvykle pod pseudonymem John Flanders. I když jeho díla mají spíše charakter fantastiky, takže do SF zasahují jen okrajově, jeho román Malpertuis získal světovou proslulost. Je to jméno domu, ležícího na hranici dvou dimensí, v němž se setkávají lidé s různými mythickými tvory a postavami. Svou horrorovou morbidností připomíná Lovecrafta, jehož díla ovlivnila řadu autorů.

Zajímavou postavou je Jacques Spitz, v jehož dílech je prvek SF velmi výrazně zastoupen. V Agonii globu (1936) líčí osud zeměkoule roztržené na dvě části obíhající samostatně kolem Slunce. Originální námět zpracovává jeho Válka s mouchami (La guerre aux Mouches) - 1938 - připomínající Čapkovu Válku s mloky. Obě tato díla byla napsána a inspirována obavou z blížící se II. světové války a na rozdíl od Čapka, Spitzovo dílo končí katastroficky pro lidstvo. V podstatě jde o boj jednotlivých států proti záplavě inteligentních much, při čemž autor s typickým gallským humorem a jemnou politickou ironií

líčí způsoby, jimiž různé státy tomuto nebezpečí čelí. Nezapomenutelná je pasáž, kde v nacistickém Německu proti mrakům much pochodují slavnostním krokem vyřízené kolony SS a SA za zpěvu Horst-Wesselovy písně pod vlajícími prapory s hákovým křížem. Z hustého pyré rozmačkaných much se vyrábí lidová tlačenka, což je narážka na tehdejší tzv. náhražkový průmysl v Německu za Hitlera.

I jiné Spitzovy romány jsou psány nesmírně poutavě, takže není divu, že autor je dodnes ve Francii vydáván. (Elastický muž - 1937, Oko očistce - 1939 a j.).

Během II. světové války francouzská SF jen živořila a trvalo poměrně dlouho než se vzpamatovala. Pokud byla vůbec vydávána, šlo téměř výhradně o angloamerické překlady, popřípadě jejich epigonství. Z té doby snad stojí za zmínku René Barjaval - Neopatrný cestovatel (Le voyageur Imprudent) - 1944 - kdy se cestující v čase dostává do zajímavých paradoxů, když se pokusí zavraždit Napoleona. Toto dílo je dodnes ceněn jako jedno z nejvtipnějších zpracování časového paradoxu.

Marc Wersinger svým Pádem do nicoty (Chute dans le Néant)- 1947 - nesporně ovlivnil tvorbu i tak známého autora jako je Richard Matheson, jak dokazuje novela tohoto autora The incredibly shrinking man (Neuvěřitelně se zmenšující muž). B. R. Bruss, což je pseudonym Rogera Blondela, napsal vynikající novelu Objevení supermanů (Apparition des Surhommes) - 1953. Jeho ostatní tvorba je podprůměrná snad proto, že zlákán vzrůstajícím čtenářským zájmem, stal se v r. 1960 spolutvůrcem některých podřadných magazínů.

Důvodů, proč se poválečná francouzská SF na rozdíl od anglosaské rozvíjela jen velmi rozpačitě, bylo několik. Byly to především existenční starosti, neboť země během války značně trpěla a v poslední fázi se jí přehnala přímá válečná vichřice. Pak to byla záplava angloamerických překladů vynikajících autorů, proti nimž tuzemští nemohli konkurovat. Mezi prvními překlady byla to především série Doc Smithových Skylarků, Williamsův Humanoids a řada jiných. Také určitá intelektuální zábrana mezi SF a tzv. literaturou na úrovni se poměrně těžko překonávala. Rovněž existenční podmínky autorů se zdaleka nedaly srovnat s jejich anglosaskými kolegy. Na

rozdíl od nich se prakticky žádný francouzský autor SF nemohl tomuto žánru věnovat profesionálně, takže většina děl trpěla (a dosud trpí) uspěchaností, nepropracovaností a rutinérstvím, a to přesto, že základní myšlenky jsou často zcela originální.

Přesto se objevila řada nadšenců, jimž vděčíme za to, že francouzská SF se vynořila z opozice okrajové a degradované literatury. Ti si uvědomili, že je nutno přesvědčit čtenáře i kritiky, že dobrá SF je literatura jako každá jiná. Byl to hlavně Boris Vian, který založil první klub příznivců SF ve Francii, jemuž dal nesmírně příléhavý, i když nepřeložitelný název Les Savanturiers, což je složenina ze slova "savant", tj. vědec a "avanturier" - milovník dobrodružství. Pro nedostatek kvalitního domácího materiálu přeložil řadu vynikajících anglosaských autorů jako Heinlein, Van Vogt, Sturgeon aj. Tím prokázal, že SF je po stránce literární rovnocenná všem ostatním žánrům a vzbudil tak široký zájem čtenářstva i pozornost kritiků. Po tomto úspěchu začal postupně uveřejňovat nejlepší francouzské autory a lze jen litovat, že ve svých 39 letech zemřel v r. 1959 na infarkt. Dodnes jsou vydávána jeho díla jako Pěna na dnech, Podzim v Pekingu, Rváč srdcí - vše z období 1949 - 1954.

Boris Vian je jednou z novodobých tvůrčích osobností moderní francouzské SF, jehož díla se vyznačují jemným poetismem, nenásilným humorem a typicky francouzskou konverzační duchaplností, včetně nezbytného podílu sexu.

Kolem r. 1951 bylo patrno, že SF již pevně zakotvila ve francouzské literatuře a svou působnost nezadržitelně rozšiřuje. To vedlo pochopitelně ke konjunkturálním a komerčním spekulacím. Příkladem je vytvoření knižní edice Anticipation (Tušení), vydavatelství Fleuve Noir (Černý veletok), v níž jsou vydávána výhradně díla francouzských autorů sdružených kolem této edice. V převážné většině jde o podprůměrné a rutinní pseudoscifi a není dobrou vizitkou francouzských čtenářů, že od r. 1951 vychází beze změny dodnes. V přehledu vydaných děl se pravidelně střídají jména autorů jako Guien, Bruss, Limat, Rayjean, Le May, Barbett, Randa, Sheer a Bessière.

Plně se shoduji s názorem Jakubowského, že v tomto případě jde o podřadnou literaturu až snad s jednou čestnou výjimkou. Je to román R. Bessiéra Hledá se pokusný králík (On cherche un Cobay) - 1970, což je neobyčejně zdařilá časová zápletka ve spojení s alternativním světem. Nezaměstnaný malíř, najatý vynálezcem stroje času, přistane v okamžiku, kdy římské legie jsou zničeny v Teutoburském lese. Prchající centurion se skryje ve stroji času, poškodí zařízení a stroj přistane omylem ve Francii XV. století, kde malíř s centurionem zasáhnou nevědomky do toku dějin tím, že pomohou hugenotům zvítězit nad katolíky. Po opravě stroje se šťastně vrátí, ale do změněného světa, kde má místě techniky vládne parapsychie a kouzelnictví, avšak na vědecké bázi, spočívající na využití dosud latentních duševních sil. Malíř spolu s užaslým centurionem prožívají četná dobrodružství líčená s nepřekonatelným francouzským humorem, až nakonec se vše neočekávaným způsobem urovná. Například gag, spočívající v tom, že vynálezcova dcera na útěku před nepřátelskou skupinou kouzelníků vezme na sebe podobu fenky a je okamžitě obtěžována roztouženým vlčákem, mohou vymyslet jen Francouzi.

V r. 1951 současně s edicí Anticipation vznikla podstatně kvalitnější ediční řada, a sice spojeným úsilím dvou význačných nakladatelství Hachette a Gallimard. Tato edice, vycházející pod názvem Le rayon Fantastique (Paprsek fantastiky), vydávala vesměs hodnotnou literaturu, převážně překladovou, jejíž odbyt byl bez problémů. Od r. 1951 do r. 1964, kdy v důsledku roztržky mezi oběma vydavatelstvími zanikla, bylo vydáno 119 titulů, vesměs vysoce kvalitních.

Nejvyšší literární úrovně (spolu s edicemi J'ai lu (Četl jsem), Ailleurs et Demain (Jinde a zítra) a Marabout dosáhla Présence du Future (Přítomnost budoucnosti). Podle zkušeností se zprvu zaměřovala na překlady a dlouho trvalo, než se objevili i francouzští autoři. Hned na prvních výtiscích byli Francouzi seznámeni s Bradburym, Campbellem, Wyndhamem, Clarkem a Lovecrafem, takže není divu, že po úspěšném nástupu plně obstála i po literárně kritické stránce a je vydávána dodnes. Její solidnost prokázala francouzské SF nesmírnou službu.

Za zmínku stojí také edice Serie 2000 založená v r. 1954 menším nakladatelstvím Métal. Byla zaměřena výhradně na francouzskou SF a mezi její významné přispívatele patřil Charles Henneberg Narození bohů (La Naissance des Dieux) - 1954, což je téměř wagnerovská kosmogenie, i když psaná poněkud rozvláčně.

V r. 1954 se objevila francouzská vydání amerických The Magazine of Fantasy & SF a dále Galaxy. První měl název Fiction a druhý změnil (pofrancouzštil) svůj název na Galaxie.

Magazin Fiction otiskovala překlady, recenze francouzských i cizích publikací, kritiku, bibliografii a redakční články obvykle z originálního amerického vydání, vše na vysoké úrovni. Naproti tomu Galaxie byla prakticky francouzským překladem, a to navíc nijak zvlášť kvalitním, takže po dvaceti letech živoření zanikla. Naproti Fiction prosperuje velmi dobře dodnes přesto, že se postupně stále víc orientuje na francouzské autory, což je nakonec důkazem, že dobrá francouzská SF je rovnocenná angloamerické, dokonce pokud jde o originalitu námětů a vtipné řešení zápletek, ji mnohdy převyšuje.

Část autorů sdružených kolem magazinu Fiction postupně přecházela od povídek i k románové tvorbě, ale jen málokteří se mohli věnovat psaní profesionálně, a to z důvodů, o nichž již byla řeč. Ale i tak většina se prosadila jen na krátkou dobu, kromě snad Philippe Curvala, původně žurnalisty, který svým románem Muž, který šel zpátky (L'Homme à rembours) získal v r. 1975 cenu za nejlepší francouzský román. Nelze rovněž opomenout Jacquese Sternberga, mistra jemně ironických až satirických povídek, např. Pozor nebezpečí! - Planeta obydlena! (Danger! Planète habitée!). Je též autorem filmu o cestě časem pod názvem Miluji Tě - miluji Tě!, který přes nesporné umělecké kvality u obecenstva beznadějně propadl.

Nejznámější osobou z této skupiny je bezesporu Gérard Klein, nazývaný též francouzským Bradburym, stejně známý v Americe jako ve Francii. Jeho romány Gambit pána hvězd a Vládci válek přeložil do angličtiny John Brunner spolu s řadou menších povídek. V r. 1969 využil vzrůstajícího zájmu o SF a stal se vydavatelem velmi kvalitní edice Jinde a Zítra (Ailleurs et Demain), v níž kromě překladů děl známých anglosaských autorů (Herbert, Le Guin, Dick, Silverberg aj.) uveřejňoval kvalitní francouzská díla. Edice vychází dosud.

Vraťme se ale k edici Fleuve Noir, která je druhým extrémem, neboť přes její výraznou podprůměrnost se drží dodnes. Zmínil jsem se, že z jejích rutinních autorů mne zaujal Richard Bessière svým vtipným románem Hledá se pokusný králík. Jakubowski však uvádí ještě další autory, kteří podle jeho názoru převyšují daleko průměr. Je to Stephan Wul, povoláním zubní lékař, jehož Série Omsů (Oms en Série) dala podnět k filmu Divoká planeta (La Planète Sauvage), který byl promítán s úspěchem v amerických i anglických kinech. Jeho nejlepším dílem je však Niourk, kde je líčen budoucí svět, jehož podnebí se změnilo v tropické. Román připomíná Ballardův Utopený svět (Drowned World).

Dále je to Kurt Steiner alias André Ruellan, mimo jiné známý autor horrorů, z jehož děl stojí zejména za zmínku 32. červenec (Le 32.Juillet) - 1959 a space operní seriál Ortog.

Z nezávislých autorů stojí za zmínku Michal Jeury (pseud. Albert Higon), který začínal v šedesátých letech v edici Le rayon fantastique. Jeho romány Nejistý čas (Le temps Incertain) a Opice času se (Les Singes du Temps), pojednávající o alternativních realitách, a to zcela originelním způsobem, získaly v r. 1974 cenu za nejlepší francouzský román. Svým nejnovějším románem Teplé sluneční ryby z hlubin (Soleil Chauds Poissons des Profondeurs) se dostal na výsluní evropské SF, daleko před nevyrovnaného a příliš sebevědomého Poláka Stanislawa Lema.

Francouzské SF, jinak sršící originálními nápady a typicky francouzskou fantazií, lze vytknout snad jen to, že se většinou zaměřují na přílišné psychologické úvahy, což ovlivňuje dějový spád. Výraznou výjimku tvoří Charles Henneberg (zemřel 1959), jehož romány a novely hýří bezuzdou divokostí s níž síly dobra a zla svádějí boj v rámci světelných let i časově prostorových dimenzí Ztracená pevnost (La Forteresse Perdue), Sluneční rosa (La Rosée du Soleil), Soužení (La Plaie) a jiné.

Jérome Sériel, povoláním astronom a expert v oblasti UFO, zazářil svými povídkami, které plně snesou srovnání s Van Vogtem. Mimoprostor (Le Sub-Space) a zejména Temný satelit (Le Satelite Sombre) a j. jsou toho přesvědčivým důkazem. Ke škodě věci však po několika letech přestal psát.

V sedmdesátých letech, kdy francouzská SF je v plném rozkvětu, se vynořila jména autorů známých i u nás. Je to Pierre Bouille se svou Planetou opic (La Planète des Singes), k níž postupně přibývaly další díly. Dále Jean Hougron Znamení psa (Le Signe du Chien). kde napínavý děj je nenásilně kořeněn jemným francouzským humorem. V této době se snad každý měsíc objevují nová a nová jména, z nichž mnohá zazářila a opět zapadla, ale přibývá i těch, kteří se trvaleji udržují na literárním výsluní. Obdobné je to i s SF magaziny. Kromě již zmíněné Fiction, která si již po léta stále udržuje vysokou úroveň, jsou to zejména Pozemské kroniky (Chroniques Terriennes) Argon, Dédale, Imagine, Métal Hurlant aj.

Z toho co bylo řečeno, je možno charakterizovat francouzskou SF jako myšlenkově a námětově bohatou, která v ničem nezaostává za anglosaskou. Mám pochopitelně na mysli výhradně dobrá díla, protože braková a rutinní literatura, které ve Francii i anglosaských zemích vychází alespoň 80 %, nepřichází v úvahu. Dokonce je možno tvrdit, že co do počtu autorů francouzská SF daleko převyšuje anglosaskou. Podstatný rozdíl je ovšem v tom, že jde velmi často o efemerní jevy, i když nadprůměrné kvality, zatímco anglosaská SF si prakticky udržuje stálý kádr osvědčených autorů profesionálů, jenž se mění a doplňuje pouze nástupem nové generace. Důvodem jsou především rozdílné existenční podmínky, které jsou autorům vytvářeny a v neposlední řadě také nepoměrně větší odbytové možnosti anglosaské SF ve srovnání s více méně regionálním francouzským trhem.

Je škoda, že za těchto podmínek mnoho francouzských talentů nestačí vyzrát, nebo jako v případě edice Fleuve Noir a některých Pulp magazinů, se z existenčních důvodů spokojují s rutinerskou a podprůměrnou úrovní své práce. Zatím co v Anglii a USA je celá oblast SF organizovaná a cílevědomě řízena, ve Francii nic takového není, což je rovněž ke škodě věci.

Z těchto hledisek by bylo zajímavé rozebrat problém SF u nás doma. Jsem toho názoru, že bychom mohli mít řadu důstojných nástupců Scučka, Kajdoše, Nesvadby, Vejdělka a dalších, ovšem kde je hle-

dat. Za daných podmínek je praktická možnost ověřit si jejich kvality většinou jen na klubové úrovni, a to podle mého názoru rozhodně nestačí. Na vytvoření pevné základny jako v USA je nesmyslem, byť i jen pomýšlet, stejně tak jako na neorganizovaný vývoj podle francouzského vzoru, který by navíc vedl jen ke zkomercionalizaci a celkovému deklasifikování tohoto žánru u nás. Za dané situace asi zbývá jediné, a to, že růstem a kvalitou klubů a rostoucím zájmem o SF bude vytvořen určitý konstruktivní tlak, který dříve či později se nějakým způsobem bude ventilovat. Jakým způsobem, o tom je těžko si učinit představu, ale v každém případě bude nutno najít způsob, jak zabránit, aby probouzející se SF se u nás nezprofanovala a nesklouzla zpět do literární periferie, odkud se tak pracně dostávala.

M. Martan

Murray Leinster:

DEMONSTRÁTOR ČTVRTÉ DIMENZE

(The Fourth Dimensional Demonstrator)

Murray Leinster patří ke staré gardě spisovatelů a průkopníků SF spolu s Heinleinem, Campbellem Jun. a Sturgeonem. Své povídky začal psát již v r. 1919 a již jeho prvotina Uprchlý mrakodrap (The Runaway skyscraper) vzbudila pozornost. Během své dlouhé a úspěšné literární dráhy získal několikrát Huga a řadu dalších významných ocenění.

Povídka je z antologie P. Heningena The Future makers z r. 1969, a je typickou ukázkou jeho literárního mistrovství, kdy kolem vcelku banálního námětu dovede vytvořit přímo ohňostroj humorem sršících situací.

x x x x

Pete Davidson byl zasnouben se slečnou Daisy Mannersovou, působící v kabaretu Green Paradise a navíc právě zdědil veškerý majetek po svém strýci, známém odborníku v oblasti čtvrté dimenze. Dědictvím byl dům se zahradou a laboratoří, distinguovaný komorník Thomas a ochočený klokan Arthur. Přesto všechno Pete nebyl šťastný.

Zamyšleně seděl v laboratoři a čmáral na papír jakési číslice. Chvílemi si nervózně prohrábl vlasy, napsané přeškrtal a začal znovu. Čím dále tím více dospíval k názoru, že dědictví proti všemu očekávání nebylo žádným přínosem, alespoň pokud jde o finanční stránku.

Koňská tvář sluhy Thomase, který byl nedílnou součástí dědictví, mu nahlédla přes rameno:

"Promiňte, pane," Thomas si jemně odkašlal.

Pete se otočil v křesle: "Co je, Thomasi? A co dělá Arthur?"

"Uvelebil se v záhonku jiřin a celkem dělá dobrotu. Ale chtěl jsem se zeptat, co byste si přál k obědu."

"Cokoliv, Thomasi, cokoliv. Hlavně něco bohatého na vitaminy a fosfor. Ten bystří mozek a já nutně potřebuji, aby byl fit, právě teď, když se prokousávám problémy toho zpropadeného dědictví!"

Thomas si znovu odkašlal."Ale dovoluji si připomenout, že naši dodavatelé, zejména ten zelinář ...."

"Zase?"

"Bohužel, pane. Řekl jsem mu, že naše finanční poměry se zcela jistě zlepší teď, když to dědictví ..."

Pete pozvedl oči od svých propočtů a smutně zavrtěl hlavou. "Byl jste nemístným optimistou, Thomasi. V každém případě hotovost potřebná k vyrovnání našeho dluhu, o novém nákupu ani nemluvě, je obestřena jakýmisi chmurami. Strýc Robert musel s kvanty a časoprostorovými souřadnicemi provádět úplné orgie, protože po něm nezbyl ani cent."

Thomas vyjádřil politování nad vzniklou situací soucitným zamručením.

"Pokud jde o mou osobu," pokračoval Pete, "nějak bych se s tím už vyrovnal. I to nevinné zvíře, Arthur, to nějak přečká, zejména když teď je zahrada v plném květu. Ale Daisy, ta mi dělá starosti!"

"Daisy, pane?"

"Neprozřetelně jsem se jí zmínil, že jsem dědil, a jak ji znám, bude trpce zklamána."

"To je jistě nepříjemné, pane!"

"Jste zavilý optimista, Thomasi a situaci hluboce podceňujete. Až jí řeknu, že strýcovy peníze zmizely někam do čtvrté dimenze, začne se tvářit nevšímavě a zatrpkle. Už jste se někdy miloval s dívkou, která se při tom tváří nevšímavě a zatrpkle?"

"Nikoliv, pane. A pokud jde o ten oběd ..."

"Musíme něco sehnat. Prohlédl jsem si kapsy a našel rovných čtyřicet centů. Ty při dnešní inflaci nestačí na salát pro Arthura!"

Pete povstal ze židle a procházel se po laboratoři, kde byla spousta přístrojů v různém stádiu montáže. V rohu byla jakási konstrukce ze železných trubek, asi dva metry vysoká. Petemu připomínala jakýsi středověký mučící nástroj, používaný při teologických diskusích s kacíři. Thomas ho ochotně poučil, že to je model tessaraktu, což jest krychle, existujících ve čtyřech dimenzích, namísto v rozumných třech.

"Není tady nic, co bychom mohli odnést do zastavárny," konstatoval zklamaně Pete, když skončil obhlídku laboratoře.

"Tamhle je demonstrátor, pane," řekl Thomas s mírnou nadějí. "Váš strýc jej dokončil přesně před tím, než ho sklátila mrtvice. A fungoval," dodal Thomas významně.

"Prima!" Peteova tvář se vyjasnila. "Možná, že bychom si s tím mohli vydělat nějaké peníze, třeba předváděním čtvrté dimenze v kabaretu, kde vystupuje Daisy. Ačkoliv pochybuji, že by Daisy stála o práci toho druhu," dodal zasmušile.

Thomas odtáhl závěs a Pete překvapeně zíral na podivné zařízení, jehož hlavní část tvořilo něco jako dvoumetrová mosazná podkova, plná různých páček a vypínačů. Jako základ byla silná otočná skleněná deska, po jejíchž stranách byly prostory plné různých vývodů a potrubí, ústících neznámo kam.

Thomas stiskl vypínač a stroj začal temně hučet. Pete se přiblížil a se zájmem sledoval, co bude dál. Thomas vzal z popelníku vypálenou zápalku a vložil ji na skleněnou podlážku mezi oba konce podkovy. Stroj zavrčel, skleněná deska se pootočila, ale vzápětí se vrátila do původní polohy. Pete vyvalil oči. Místo jedné sirky ležely na podlážce dvě.

"Vidíte, pane? Demonstrátor vyrobil stejnou sirku. Vlastně nevyrobil, ale jaksi přitáhl z minulosti. Jak víte, čtvrtá dimenze prakticky souvisí s časem. Stroj se vrátil do chvíle, kdy byla do něj sirka vložena, situaci zafixoval, eliminoval časový interval a tím sirku přenesl do přítomnosti, kde se setkala s tou, kterou vidíme." Thomas vypnul demonstrátor. "Pokud bychom jej nechali dále běžet, pak na základě stejného principu dostaneme čtyři, osm, šestnáct sirek a tak dále, až do nekonečna," vysvětloval Thomas s netajeným nadšením.

"Zdá se mi, že začínám chápat velikost a vznešenost moderní vědy a hluboce se nad ní skláním," řekl Pete obdivně. "Za cenu spotřeby zhruba dvou tun mosazi, mědi a železa, a to za cenu několika set tisíc dolarů, nehledě k celoživotnímu bádání strýce Roberta, mám stroj, který mne bude zásobovat vypálenými sirkami až do konce života!"

Thomas přímo zářil. "Jsem rád, že souhlasíte, pane. A pokud jde o ten oběd ..."

Pete rezignovaně vytáhl z kapsy čtyřicet centů, ale pak se zarazil: "Thomasi, nezlobte se, ale potřeboval bych, abyste asi na deset minut zmizel. Napadla mne totiž zajímavá myšlenka a chtěl bych si ji v klidu ověřit."

Když Thomas odešel, Pete přistoupil ke stroji, na otočnou desku vložil desetník a spustil demonstrátor. Ozvalo se zahučení a na desce se objevily dva desetníky. Po dalším otočení tam byly již čtyři. Pete radostně zajódloval a desetníky rychle vyměnil za čtvrtdolar.

Po deseti minutách se ve dveřích objevila Thomasova ustaraná tvář: "Pane, dovolte mi připomenout, že oběd ..."

Pete zastavil demonstrátor: "Thomasi, připravte kvalitní jídelní lístek, a pak si vezměte kabelu, nacpěte do ní tuhle hromadu mincí a vydejte se na nákupy. Mimochodem, nemáte u sebe něco většího než je čtvrtdolar?"

Po několik dalších dnů Pete a Thomas vyvíjeli horečnou činnost. Pak se objevila Daisy, znepokojená, že jí Pete denně nevolá, jak byla zvyklá. Byla jednou z těch dívek, které považují vymoženosti civilizace za samozřejmost, aniž by je zajímala jejich bliž-

ší podstata. Proto vzala demonstrátor na vědomí, aniž by mrkla okem. Namísto toho se zeptala Peteho, kolik zdědil.

"Tady je mé bohatství," prohlásil pyšně Pete ukazuje na demonstrátor. "Mimochodem, Daisy, nemáte u sebe dolar?"

Daisy vyvalila oči. "Takovou drzost jsem od Vás nečekala, chtít od děvčete peníze!" Její výraz nabyl ledové nepřístupnosti, když se zeptala. "Zdědil jste vůbec něco?"

Pete se na ni láskyplně podíval: "Dávej dobře pozor, miláčku, tohle všechno dělám jen pro tebe!" Vytáhl z kapsy čtvrtdolar a vložil jej do demonstrátoru. Ten zavrčel a na desce se objevily dva čtvrtdolary, pak čtyři, osm, šestnáct ...

"Vidíte, drahoušku? Tohle všechno je pro vás přímo ze čtvrté dimenze! Teď mi snad klidně můžete svěřit dolarovou bankovku, nebo ještě lépe dvou nebo pětidolar!"

Za chvíli jí Pete podal tlustý svazek dolarových bankovek. Daisy je hbitě přepočítala a začala litovat, že z opatrnosti Petemu svěřila jenom dolarovku. "Mockrát ti děkuji, miláčku, ale na ten kožich, který nutně potřebuji, to zdaleka nestačí!"

"Hned to napravíme," řekl vesele Pete, přijímaje pětidolarovku, kterou mu Daisy rychle přistrčila. Netrvalo dlouho a stůl byl pokryt bankovkami. Pete musil odstavit stroj, který se začal nebezpečně přehřívat.

"Ještě nemám nějaké definitivní plány do budoucna," poznamenal Pete, přihlíže je s úsměvem, jak Daisy pěchuje bankovky do velké nákupní tašky. Prozatím jsem uložil slušnou sumičku na konto. Mám v úmyslu koupit pro nás dům, ale kdybych přivezl do realitní kanceláře peníze na dvoukoláku, vzbudilo by to nepochybně nepatřičný rozruch. Takhle prostě potřebnou částku převedu z konta a bude to bez problémů. Také Arthura jsem zaopatřil pro budoucnost. Vyrobil jsem pro něho pěknou zásobu cigaret. On sice nekouří, ale rád je jí, zejména má v oblibě značku Pall Mall."

Pak zavedl Daisy do sklepa, aby jí předvedl další ukázky praktického bádání v oblasti čtvrté dimenze. V rohu stály nádoby na smetí naplněné po okraj deseticenty a čtvrťáky získané ze čtvrté dimenze před tím, než přišel na nápad část jich vyměnit za bankovky a tím podstatně zproduktivnit bádání v této lukrativní dimenzi.

Na polici ležely narovnány malé zlaté cihličky, jichž mohlo být dohromady tak deset kilo. "Na tenhle experiment jsem zvlášť pyšný," prohlásil nadšeně Pete. "Náhodou jsem zjistil, že Thomas má vlevo nahoře zlatou korunku. Vytáhli jsme ji, prohnali demonstrátorem, výsledek roztavili a ulili tyhle úhledné krychličky. A co myslíš, miláčku, že je v tamhletom prádelním hrnci?"

Daisy rychle zaměřila k označenému předmětu a strnula. Nádoba byla plná různých šperků.

"Zbylo mi po matce několik pěkných šperků," řekl Pete a potají si setřel slzu. "Použil jsem je pro další experiment."

Daisy zazářily oči: "Myslím, že bude nejlépe, miláčku, když se hned vezmeme. Do kolika úřadují na radnici?"

"Prima nápad," zajásal Pete. "Hned jdu připravit auto, snad to ještě stihneme!" Podíval se na hodinky a rozběhl se k východu ze sklepa. Ve dveřích se srazil s Thomasem, který byl nezvykle bledý.

"Promiňte, pane," řekl vážným hlasem, "mám vám připravit kufřík s osobními věcmi?"

"Co? Osobní věci? A proč?"

"Protože nás zavřou, pane!"

"Jak jste na to přišel?"

"Jeden můj známý z šerifovy kanceláře mi před chvílí volal, že nás označili za veřejné nepřátele s velmi nízkým pořadovým číslem. To se stalo v našem městě poprvé, a proto je na nás patřičně pyšný!"

"Thomasi, vy jste pil!"

"Nikoliv, pane. Ale vaše připomínka je přiměřená situaci, a tak se podle ní asi zařídím, děkuji, pane!" Pak si Thomas jemně odkašlal a pokračoval: "Je to kvůli těm bankovkám, které jste si uložil na konto. Nějaký šťoura objevil, že všechny dolarovky mají stejné číslo a sérii, právě tak jako dvoudolarovky a pětidolarovky. Hned zavolal FBI a ta vystopovala jejich původ až k nám. Můj přítel mi také sdělil, že trest za padělání bankovek je kolem dvaceti let, takže pochybuje, že bychom se jen tak lehce vzdali. Ptá se také, zda se hodláme prostřílet, prý by si nerad nechal ujít ten ohňostroj."

Pete se zamyslel: "Konec konců mají pravdu. Nesporně jsou to padělky, i když na druhé straně současně originály. Obžaloba to rozhodně nebude mít lehké." Pak se zarazil a tvář mu zesmutněla. "Daisy si mne asi nebude chtít vzít, protože veřejný nepřítel s mimořád-

ně nízkým pořadovým číslem rozhodně není lákavá partie. Nejlépe bude, když jí na tuto situaci nenápadně připravím, aby pak nebyla najednou překvapena."

Náhle se zarazil. Z laboratoře se ozval zlostný Daisin křik, jehož intenzita se stupňovala, až přešla v hysterické ječení. Pete se otočil a rozrazil dveře laboratoře.

Demonstrátor běžel na plné obrátky. Daisy si zřejmě o své újmě chtěla zvýšit svou hotovost a nechala hromadit peníze tak dlouho, až téměř zaplnily manipulační plošinu demonstrátoru. Ve snaze se vybrat, vstoupila neopatrně mezi póly, aniž zastavila chod stroje. Důsledek byl ten, že kolem stroje pobíhalo, hádalo se a gestikulovalo šest Dais. Protože všechny byly identické, měly také stejnou povahu, názory a přání, takže každá z nich byla přesvědčena, že hromada bankovek patří jen jí, z čehož pochopitelně vznikl nemalý zmatek. Tahaly se, hádaly a navzájem se častovaly invektivy, z nichž byla patrna úroveň známého zábavního podniku The Green Paradise.

Na chvíli opusťme vzrušené prostředí laboratoře, abychom se blíže seznámili s klokanem Arthurem, jehož existenci jsme až dosud neoprávněně opomíjeli.

Tento člen domácnosti se vysloveně nudil. V prvních týdnech svého pobytu u strýce Roberta bylo mu vše nové, a tak nebylo o zábavu nouze. Třeba schován za živým plotem čekal, až se přiblíží nějaký chodec, na něhož pak nečekaně vybafl. Ten, vida před sebou skr dvoumetrové zvíře s rozevřenou tlamou, zděšeně zahodil vše co nesl a neprodleně se spasil útěkem. Někdy mezi odhozenými věcmi byla i krabička cigaret ...

Nebo psi z okolí. S těmi bývala také pořádná legrace, jenže za tu dobu jich značně ubylo a zbývající se Arthurovi zdaleka vyhýbali. Arthurovo pojetí legrace totiž spočívalo v tom, že dorážejícího hafana objal předními tlapkami a trhnutím mocné zadní nohy jej hladce rozpáral.

Nebylo proto divu, že nudící se Arthur hledal sebemenší příležitost k zábavě. Prozatím rozhrabával záhon kapusty, aby zjistil, proč tak pomalu roste. Náhle ho zaujal povyk vycházející z laboratoře, ale dříve než se mohl přidat k všeobecnému gaudiu spatřil, jak před vchodem do domu zastavilo auto, z něhož vyskočili dva un-

formovaní muži, otevřeli vrátka a vešli do zahrady. Arthur se zastavil, posadil se na ocas a se zájmem pozoroval oba blížící se policisty.

"Proboha, co je to," zaječel menší zavalitý policista, zahodil cigaretu, kterou právě kouřil a sáhl po pistoli. To byla chyba. Arthur spatřil cigaretu, která od něho neležela ani sedm metrů. Radostně zapištěl, odrazil se ocasem a zadníma nohama a skočil.

Policista, spatřiv Arthura letícího ve vzduchu přímo na něho, zařval hrůzou a vystřelil, aniž klokana zasáhl. Pro něho to byly prostě zvuky na něž byl zvyklý, protože přilehlou ulicí často projížděla auta se špatně seřízenými karburátory.

Arthur dopadl přímo před zavalitého policistu a hned se hnal po cigaretě. Ten v zoufalství se ohnal pistolí a praštil Arthura do čenichu, zatím co jeho druh ucouvl a opřel se o vchod do laboratoře, hodlaje svůj život co nejdráže prodat.

Arthur byl jinak mírumilovné zvíře, ale nesnášel, aby ho někdo bil po nose. Vztekle zapištěl a vrhl se na svého protivníka, kterého sevřel předními tlapkami, aby ho mohl pohodlně rozpárat.

V tom okamžiku Thomas, přilákán nezvyklým ruchem na zahradě, prudce otevřel dveře laboratoře, načež policista, který se o ně opíral, ztratil rovnováhu, přepadl dozadu a skutálel se po schodech na podlahu laboratoře, kde zůstal bez hnutí ležet. Thomas jen tak tak stačil v poslední chvíli zabránit Arthurovi provést závěrečnou fázi jeho "legrace".

Asi po čtvrthodině, dopíjeje třetí odlivku whisky, prohlásil zavalitý policista, že Thomasovi děkuje za to, že ho zachránil před tou potvorou. "A také Casey vám děkuje za tu whisku. Po tom pádu do sklepa je už zřejmě zase docela fit." Pak se ale zamračil. "Ale abychom přešli k věci. Honíme bandu penězokazců a stopa vede sem k vám. Jsme vám sice vděčni za váš zásah a také za to, že jste nás mohli prostě zastřelit a uprchnout, ale neudělali jste to, ale musíme konat svou povinnost, tak se na nás nezlobte!"

"Ale vůbec ne," mávl Pete rukou. "Obávám se však, že i když vaše stopa je vcelku správná, pravý viník je demonstrátor čtvrté dimenze tady dole v laboratoři. Jako kompetentní vládní činitelé s tím jistě budete moci něco udělat. Pojďte, ukáži vám to!"

Sešli do laboratoře sledováni z povzdálí sveřepě se tvářícím Arthurem. "Dejte mu někdo cigaretu," vyzval Pete policisty, "tím si ho získáte pro celý život!"

"Ani mne nenapadne," prohlásil zavalitý policista. "Snad tady Casey touží po jeho vděčnosti!"

"Cigarety nemám," řekl Casey, "co takhle doutník?"

"Je dost těžký takhle brzo po ránu," uvažoval Pete, "ale zkuste to!"

Arthur, spatřiv doutník, skokem se ocitl v laboratoři, vzal jej do předních tlapek, odborně ukousl špičku a uchýlil se do rohu, aby vychutnal nezvyklou pochoutku.

V laboratoři je překvapil čilý provoz. Demonstrátor byl v plné práci a pobledlý Thomas jen stěží stačil odebírat hromady bankovek a podávat je jedné z Dais, jejíž dvojnice utvořily řetěz, na jehož konci se bankovky rozdělovaly a ukládaly do šesti úhledných hromad.

"To jsou - mé sroubenky," vysvětloval zdráhavě Pete. Ale zavalitý policista měl oči jen pro peníze, v nichž podle zelené barvy poznal stodolarovky, které přicházely zdánlivě odnikud. Vytrhl pistoli a vztekle se otočil na Peteho. "Dopaden při činu! Ten tiskařský lis je tamhle za tou zdí, že? Hned se tam podívám!"

Odstrčil Thomase a než mu zděšený Pete v tom mohl zabránit, skočil na pracovní plošinu demonstrátoru. Pete se vrhl k vypínači, ale bylo již pozdě. Na plošině se objevili dva zavalití policisté, překvapeně zírající jeden na druhého.

Casey vyvalil oči a vlasy se mu zježily hrůzou. V tom ho někdo uchopil za rameno. Bleskem se otočil a spatřil Arthura, který ho přišel požádat o další doutník, zoufale zaječel a dal se na útěk.

Arthur, radostně piště v očekávání další legrace, se ihned pustil za ním. Casey se zděšeným řevem zamířil k východu, ale zakopl a vletěl do modelu tessaraktu, v jehož spletených tyčích beznadějně uvízl.

Když si uvědomil, že další doutník už asi nedostane, Arthur se zastavil a v tom zahlédl oba zavalité policisty, stále ještě strnule stojící před demonstrátorem. Puzen touhou po další legraci, radostně se k nim rozběhl. Oba muži zařvali hrůzou a rozběhli se každý na opačnou stranu, zatím co Arthur se setrvačností vřítil přímo na pracovní plošinu demonstrátoru. Ten zahučel a vzápětí se objevil další Arthur, pak druhý, čtvrtý ....

Arthur se nudil také proto, že byl sám. Nyní zjistil, že kolem něho se vytvořilo slušné stádo kamarádů, a to ho naplnilo nelíčenou radostí. Začal vesele skákat a prohánět se po laboratoři, což samozřejmě prováděli i všichni jeho dvojníci. Laboratoř se změnila ve řvoucí pandemonium, v němž se prolínalo ječení všech přítomných Dais s proklínáním obou zavalitých policistů, úporně se bránících důvěrnostem legracechtivých Arthurů. Pouze policista Casey zůstal stranou, jsa pevně zaklíněn mezi nelogicky spletenými tyčemi v koutě stojícího tessaraktu.

Když Arthurové zjistili, že s přítomnými osobami není žádná legrace, začali se věnovat přeskakování demonstrátoru, při čemž jeden z nich zavadil o vyčnívající část mechanismu. Rána a zajiskření výboje postrašilo dotyčného Arthura tak, že skokem vyrazil okno a sledován ostatními, vyběhl na zahradu.

V laboratoři se rázem uvolnilo, ale Pete, který jako jediný si zachoval rozvahu, si všiml, že zvuk demonstrátoru se změnil. "Zdá se, že stroj se nějak porouchal," otočil se tázavě k Thomasovi.

"Je mi líto, pane, ale v mechanice se nevyznám," řekl omluvně Thomas.

Mezitím jedna z Dais se zlostně obořila na druhou: "Ty peníze, co zbyly ještě na plošině jsou moje, nesahej na ně!"

"Co povídáš, jsou přece moje!"

Tři Daisy, stojící poblíž, zpozorněly. Otočily hlavu a spatřivše hromadu bankovek, která stále rostla, vrhly se na ni současně s oběma soupeřkami. Šestá Daisy, která, soudě podle bleskové reakce na danou situaci, byla originálem, se naopak vrhla k šesti hromádkám bankovek ležících na stole a hbitě je začala přerozdělovat podle vlastního uvážení.

Mezitím demonstrátor nepřestával vydávat podivné zvuky. Pete se zoufale snažil přijít závadě na kloub, přičemž zkusmo mačkal různé knoflíky a přehazoval páčky. Náhle se tón demonstrátoru prudce změnil a Pete s úžasem zjistil, že manipulační prostor je prázdný. Všech pět přebytečných Dais zmizelo, stejně tak i peníze.

V tom se za ním ozval ostrý hlas: "Tak a teď už vím, kde máte ten zatracený lis a ty zrcadla, nebo co to je, která způsobují, že všechno vidím několikrát! Zřejmě jsou tam nějaké padací dveře, kterými ty holky utekly. Ale mně neujdou!"

Přebytečný policista skočil na plošinu demonstrátoru. Ten zabzučel, že se plošina otočila a policista zmizel. Pete si s úžasem povšiml, že plošina se otočila na opačnou stranu, než při manipulaci s penězi. Tak, jak se policista nečekaně objevil z minulosti, stejně záhadným způsobem se tam vrátil jako i pět přebytečných Dais a hromádka dosud neodebraných bankovek! Jeden z Arthurů při svém skoku zřejmě zavadil o manipulační zařízení demonstrátoru a poškodil je, takže nadále fungoval jen zpětný chod. Tím byla minulost navždy uzavřena a vše co do ní patřilo, se tam zase vrátilo.

Pete si s ulehčením oddychl. Problém pěti přebytečných Dais a jednoho policisty ho přestal tížit...

Mezitím se Casey za pomoci ochotného Thomase vyhrabal ze zajetí tessaraktu aniž mu poděkoval, vyběhl ven a zamířil k čekajícímu vozu. V němž již seděl jeho zavalitý druh, užasle zíraje na devatenáct klokanů, bavících se o přeskakování skleníku. Casey rychle nasedl a vůz bleskem vystartoval.

Pete se obrátil ke zbývající, nesporně originální Daisy, která se stále ještě přehrabovala v hromádkách bankovek. "Je to zbytečné, miláčku. Jsou to padělky a pošleme je zpět, kam patří. Tím se zbavíme průkazného materiálu, i když zatím nevím, jak to udělat s těmi, které zabavila v bance FBI. V nejhorším do toho zapojíme vědecké kruhy, a tím se záležitost rozplizne do ztracena. Ještě, že máme dole ve sklepě ty mince a ostatní věci. Na těch nikdo nepozná, že jsou padělky, takže celkem vzato, nedopadli jsme tak nejhůř s tím dědictvím!"

Daisy se nejprve snažila tvářit se upjatě, ale nějak se jí to tentokráte nedařilo. Nakonec se zmohla na nezávazné pokývnutí hlavou.

Překlad a úprava - MM -

A. C. Edmondson

VŠE CO SE TŘPYTÍ

(All that glitters)

Autor, původem z Guateraly, vystudoval ve Vídni lékařství a za II. světové války sloužil v americkém námořnictvu. Našim čtenářům se představil nádhernou sci-fi humoreskou Technologický zvrat (Technological retreat) v antologii Tunel do pozítří.

Ukázka vybraná ze sbírky Stellar 5 (1980) postrádá sice rozverný humor Technologického zvratu, za to však má všechny předpoklady uspokojit i náročného čtenáře.

x x x x

Frank skoro již zapomněl sledovat čas. Kalendář neměl a tak věděl pouze, že je jaro. Zda byl březen či květen se mohl pouze dohadovat. V každém případě se nemohl dočkat až sejde sníh, aby se vypravil do městečka dát si ošetřit zuby, které ho pekelně bolely.

Vyšel ze své chaty, pozvedl pušku a zkušebně zamířil na pařez stojící na druhé straně mýtiny a pak ji s povzdechem zase sklonil. Byla to springfieldka 50-70 a byla stará již v době, kdy se narodil

Shep ho pozoroval moudrýma očima. Byly doby, kdy kolem něho bujaře poskakoval a obíhal ve velkých kruzích, ale teď jejich stopy ve sněhu šly už jen vedle sebe.

U nedaleké borovice objevil zvířecí stopy a hromádku trusu. Sehnul se, aby jej prozkoumal, ale když zjistil, že jsou několik hodin staré, znechuceně mávl rukou. Byly to však jediné stopy, které od včerejška objevil, a tak se rozhodl, že je bude dál sledovat. Shep cupital vedle něho a občas se tázavě podíval na svého pána.

Kráčeli po stopě do mírného kopce, až dorazili k místu, kde bylo Frankovo oblíbené loviště. K jeho překvapení bylo všude ticho a

klidno, až to bylo nápadné. Obvykle tu pobíhaly sněžné koroptve a spousty jiných ptáků, teď tu však nebylo ani peříčka. Ani obvyklé krákorání vran nebylo slyšet, což bylo jasným svědectvím, že zvěř je vyplašena a že v okolí se potuluje něco velkého. Ale ani los nebo jelen by drobné zvířectvo nevyplašil a na grizzlyho bylo ještě příliš časně.

Frank pohlédl na Shepa a s lítostí si uvědomil, jak je pes starý. Náhle se Shep naježil a z hrdla se mu vydralo temné zavrčení. Frank se zastavil, rozhlédl se, a náhle spatřil na okraji lesa jakousi nezřetelnou vlnící se hmotu, která se náhle rozpadla na dvě nestejné části, jednu vysokou a druhou menší, nízkou.

"Nejvyšší čas, abych si opatřil brýle," mručel nespokojeně Frank, protírajíc si oči. Pak uchopil pušku do podpaží a kráčel vstříc tomuto zvláštnímu jevu. Shep začal projevovat vzrůstající nepokoj, tiše vyl a při chůzi se tiskl Frankovi k nohám. Ten se k němu sehnul a povzbudivě ho poplácal po hlavě. Pak se vztýčil a překvapením strnul. Asi sto metrů před ním stál muž v podobném kožichu jako měl on a jeho pes, soudě podle flegmatického chování, měl svá nejlepší léta již dávno za sebou.

Muž a pes stáli nehybně, jakoby čekali až k nim Frank dojde. Z Shepova hrdla se ozývalo vrčení. "Tiché," okřikl ho Fred. "Co to je za chování, chtít se hned rvát s pokojnými cizinci!"

Asi dvacet metrů před nimi se Frank zastavil. "Helo," zvolal, ale hned zaúpěl, když se ozval bolavý zub. Cizinec zvedl ruku a Frank se zprvu domníval, že to je Indián, ale pak si všiml, že ten druhý je běloch s prošedivělým vousem a stejně ošlehanou tváří jako byla jeho. Oba byli stejně vysocí, a tak jako Frank, ani cizinec nejevil nad setkáním žádné rozpaky. Shep a druhý pes se nevraživě pozorovali.

"Viděl jste nějakou zvěř?" zeptal se Frank. Před lety by jeho slova byla "Co tu k čertu děláte v mém revíru?" Ale doby jeho horkokrevného mládí byly již dávno ty tam.

Místo odpovědi řekl cizinec "Helo," ale jeho hlas zněl nějak divně, jakoby dlouhý osamocený pobyt v divočině ho odnaučil mluvit.

"Pěkná krajina," pokračoval konverzačně Frank. Cizinec mlčel jakoby mu nerozuměl, až teprve po chvíli řekl něco jako "Ano".

Frank si začal prohlížet cizince pozorněji. Zdálo se mu, že je mu čímsi povědomý, ale stále nemohl přijít na to proč. Vypadal trochu jako jeho starší bratr, kterého už neviděl alespoň třicet let.

"Kus níže jsem viděl losí trus," pokračoval Frank, ale cizincova odpověď mu připadala jako nejasné blekotání. "Chlapík žil asi hodně dlouho osamocen," pomyslil si Frank. "Asi mu budu muset pomoci, aby se z toho dostal." Nahlas pak řekl: "Jmenuji se Frank."

Po krátké pauze cizinec cosi zamručel. Frankovi se nejprve zdálo, že cizinec opakuje jeho jméno, ale pak usoudil, že říká "Fred."

"Nic si z toho nedělejte," řekl Frank soucitně. "Za ty první dva roky v divočině jsem se také skoro odnaučil mluvit."

"Los. Viděl jsem. Tam!" Cizinec ze sebe namáhavě vysoukal tato slova a ukázal rukou.

"Prima," řekl Frank. "Shepe, jdeme!" Oba vyrazili směrem, kam ukazoval cizinec. "Je to chudák," pomyslel si Frank. "Vypadá to, že mu asi skutečně budu muset pomoci. Zastavil se a otočil: "Hej, až se vám to hodí, zajděte ke mně do chaty. Něco pojíme a popovídáme si!"

Chvíli bylo ticho a pak cizinec řekl: "Zítra!"

Asi čtvrt míle dále ležel čerstvý trus. Cizinec se tedy nemýlil. Frank se otočil a spatřil ho, jak se svým psem stojí nehybně na místě a dívá se za námi. Náhle se mu zamžily oči a obě postavy jakoby se slily v jedinou amorfní hmotu. "Zatracené oči," zaklel Frank, snaže se je protřít ušmudlaným kapesníkem. "Co to zase na mne leze, jakoby nestačily ty mizerné zuby!"

Shep tentokrát byl podstatně čilejší než dole pod lesem. Očichával trus a neklidně pobíhal kolem. Frank prohlédl pušku a oba pak opatrně sledovali téměř čerstvou stopu. Náhle se Shep zarazil a nehybně strnul. Před nimi na malé mýtině stál na dostřel velký losí býk. Frank pozvedl pušku, modle se, aby se mu oči zase nezakalily. Prudce hvízdl, los zvedl hlavu a v tom okamžiku se ozvala rána. Frank mířil přesně. Býk se zapotácel a s dutým úderem dopadl na zem.

Zatím co Frank stahoval a porcoval kořist, Shep s chutí chlemstal krev a pak se pustil do ledviny, kterou mu jeho pán velkomysl-

ně přenechal. Trvalo dost dlouho než byl úlovek rozporcován na menší kusy, které pak Frank rozvěsil po větvích na ochranu před drobnými lesními dravci. Pak uložil jazyk, játra a některé další choulostivé části úlovku do batohu a spolu s Shepem se vydali na zpáteční cestu k chatě.

Doma si oba pochutnali na smažených játrech obalených v mouce. Frank litoval, že už nemá cibuli. Možná, že nějakou získá od Freda, až se s ním zítra setká. Zítra také zajde pro zbytek úlovku, aby jej rozřezal na plátky a usušil dříve, než se objeví první jarní mouchy.

Plný žaludek měl zřejmě blahodárný vliv i na jeho zuby, protože bolest poněkud polevila. Letmý pohled do zrcadla ho přinutil, aby obtáhl břitvu o pásek a dal se do holení, přičemž se pečlivě vyhýbal zrudlému otoku na čelisti. Otok! Teď si uvědomil, že Fred měl na tváři něco podobného. "Asi začínám bláznit," pomyslel si zděšeně, "nebo dostávám halucinace. Navíc mi selhává zrak, a to vypadá, jakoby se mi blížil konec." Jeho první myšlenka platila Shepovi. Co s tím starým chudákem bude, až tu zbyde sám. Je příliš starý, než aby si mohl sám hledat potravu. Snad bude lépe, kdybych ho rovnou zastřelil, dokud mi ještě zrak slouží. Chvíli váhal, ale s tím ještě počká. Než sní uloveného losa, možná že se jeho stav zlepší. V každém případě se uvidí. Dokončil holení, přiložil do kamen a šel spát.

Když se ráno probudil, byla sice voda ve vědru pokryta ledem, ale byl to jen tenký škraloup ve srovnání s dobou asi tak před měsícem, kdy povlak byl silný přes půl palce. Uvařil ovesnou kaši a rozdělil se o ni s Shepem. Do jeho porce přidal hrst cukru, Shep měl rád sladké.

Po snídani se vypravili pro zbytek úlovku. Byli asi na poloviční cestě, když se Shep zarazil a hrdelně zavrčel. Frank se rozhlédl a na kraji lesa spatřil dvě postavy, které se v mlhavém oparu zachvívaly a jaksi divně vlnily. Nakonec se ustálily v podobu Freda a jeho psa. Frank si přestal mnout oči a zasmušile si postěžoval Shepovi, že už tady asi dlouho nebude.

"Helo," řekl Fred podivným hlasem, když se setkali. Frank si ulehčeně oddechl, když zjistil, že muž přece jen není jeho dvojník.

Vzpomněl si, že jednou si mu známý Indián postěžoval, že všichni bílí muži vyhlížejí stejně a že mu dělá potíže je od sebe rozeznat. Zřejmě má stejný pocit vyvolaný dlouhými lety izolace v divočině.

"Něco jsem včera zastřelil," řekl s úsměvem, "můžeme se rozdělit, je toho dost pro oba." Cizinec pokývl hlavou, a tak se vydali k místu, kde včera Frank rozvěsil úlovek. Sníh pod stromem byl podupán stopami lišek, ale maso visící vysoko bylo nedotčeno.

"Vyberte si," řekl velkomyslně Frank. Když cizinec ukázal na zadní kýtu, pomyslel si, že na zálesáka je naprostý ignorant pokud jde o maso. Nejchutnější částí zvěřiny je totiž předek a přilehlé části k páteři, zatím co zadní část je dobrá nanejvýš pro psy nebo jako vnadidlo do pastí na sněžné lišky. Ale také je možné, že cizinec chtěl být jen zdvořilý a spokojil se s horší částí. Pokrčil tedy rameny a stáhl svůj podíl ze stromu. Přivázal jej na popruhy, aby si ulehčil dopravu táhnutím po sněhu a když byl hotov, povstal a otočil se k Fredovi. Pak strnul a vytřeštil oči. Místo obrovské kýty ležela na sněhu stehenní kost bílá a čistá, jakoby byla před chvílí vyvařena.

Frank jenom zamžikal. Věděl, že cizinec neměl ani popruhy, ani batoh, kam by mohl zvěřinu uložit. A ta čistá kost! Otočil hlavu a začal si mnout oči. "Už je to tady zase," zasténal. "Halucinace a ty mé oči! Ty brýle si musím obstarat co nejdříve, jinak to tady asi nevydržím!" Pak pohlédl na cizince. Ten stál nehybně a ze zad mu visel mohutný batoh, pod jehož tíží se mu popruhy zařezávaly hluboko do ramen. Stehenní kost zmizela. Strnulý Frank se již ani nesnažil protírat si oči.

Když se poněkud vzpamatoval, zeptal se cizince. "Nechcete zajít ke mně na trochu horké polévky?"

"Ani ne, budu mít teď co dělat, abych to všechno zpracoval."

Frank přijal odmítnutí téměř s úlevou. Ve stavu v jakém byl, po společnosti nijak zvlášť netoužil.

Zima jakoby nechtěla ustoupit, a tak následující dny trávil Frank kácením stromů a přípravou dřeva na příští zimu. Pak ale konečně začal vát jižní vítr a nastala prudká obleva. Vše bylo rozmoklé a venku nebylo možno pracovat. Protože již neměl whisky, jediná možnost, jak zapomenout na bolest ve tváři, byla usilovná práce. Když již v chatě všechno vyspravil a uklidil, vzpomněl si, že

by mohl jednou také řádně vydrhnout podlahu. Natáhl si gumové holínky, vzal dvě vedra a vypravil se k potoku tekoucímu poblíž chaty.

Když přišel ke břehu, zarazil se. Tekoucí voda byla zkalena čímsi světlešedým asi tak, jakoby někdo na horním toku vymýval betonářskou míchačku. Naplnil vědra a odnesl je do chaty, kde je postavil, aby jemný zákal sedl. Voda se pročišťovala jen pomalu, a tak se rozhodl, že se mezitím vypraví proti proudu potoka, aby zjistil příčinu tohoto neobvyklého jevu. Upekl si ovesnou placku, dal ji do kapsy, hvízdl na Shepa a vyrazil.

Neušel ani tři míle, když zjistil důvod zakalení vody. Na břehu potoka bylo umístěno nejpodivnější promývací zařízení jaké kdy viděl. Bylo to koryto zhotovené z neznámého materiálu připomínajícího nějakou umělou hmotu nebo plastik, ale zřejmě fungovalo dobře. Nechápal, jak něco tak lehkého může odolávat náporu vody a váze promývaného písku a oblázků. Zařízení bylo asi patnáct metrů dlouhé a bylo zhotoveno z jediného kusu! Nedovedl si představit jak bylo možné dopravit sem něco tak objemného a křehkého. Ale někdo to přece dokázal a tím někým mohl být jedině Fred.

Frank stál zamyšleně nad promývačkou, když zaslechl, jak Shep varovně zavrčel. Otočil se a za ním stál Fred se svým psem.

"Helo," pozdravil ho Frank, "našel jste nějaké zlato?"

"Zlato ano, ale to co hledám, ještě ne."

Frank přešel k výpusti promývače, kde byly upevněny plstěné rohože pro zachycení jemné usazeniny a překvapením hvízdl. Jejich vlákna byla žlutá usazeným zlatým prachem.

"Kolikrát denně rohože odebíráte a čistíte?"

"Dvakrát až třikrát denně."

Frank ukázal na rohož: "Musí toho být alespoň šest uncí!" Zachvátila ho na chvíli chtivost. Kdysi se pokoušel hledat zlato, ale nikdy neměl štěstí. To, co bylo na rohoži, by mu stačilo téměř na celý rok.

"Doufám, že to, co jste našel, nepůjdete ukázat dolů do městečka. Dovedete si představit jaký poplach byste tím způsobil a co lidí by se sem nahrnulo?"

"To kvůli tomu - zlatu?"

Z Fredova udiveného výrazu bylo zřejmo, že neví, co je to zlatá horečka. Jeho další slova však Franka doslova omráčila:

"Chcete to?"

"Co jako mám chtít?"

"No to zlato přece!"

Frank si povzdechl. Nejen že mu oči vypovídají službu, ale teď ho začíná zlobit i sluch. Další Fredova slova ho v této domněnce jen utvrdila:

"Dal bych vám toho víc, jenže před tím jsem už to všechno vyhodil!"

Situace trvala příliš dlouho, než aby mohlo jít jen o přechodné čidlové halucinace. Frank si to plně uvědomoval, ale pro jistotu se ještě silně štípl do ruky, aby se přesvědčil, že nesní.

"Co tedy vlastně vůbec hledáte?" vykoktal zmateně.

"Je to ... je to ... nevím, jak bych vám to řekl. Nemohu pro to nalézt pojmenování."

Chvíli bylo ticho. Pak Fred pokračoval: "Já - nejsem odsud. Mluvím špatně - anglicky."

"Myslím, že mluvíte stejně dobře jako já, jen trochu pomaleji."

"V tom to právě vězí. Kdybyste věděl, jak se to jmenuje, věděl bych to také."

Frank seděl ve své chatě na lavici a dlaněmi svíral hlavu. Uvědomoval si stále jasněji, že náhlý záchvat panického strachu způsobil, že ze sebe zmateně vyrazil: "Proboha, teď si vzpomínám, že jsem něco nechal na kamnech. Kdyby to tak chytlo!" Pak se otočil a zběsile uháněl podél potoka ke své chatě. Celé ty tři míle běžel, což na šedesátiletého muže nebyl špatný výkon.

"Asi jsem blázen," otočil se na Shepa sedícího mu u nohou. Pokud Shep měl nějaký názor, moudře si jej nechal pro sebe.

Celá ta věc byla naprosto nesmyslná. Za celá ta leta, která zde strávil, prozkoumal Fred potok po celé délce a nikdy neobjevil sebemenší stopy zlata. Co to jen ten cizinec asi mohl hledat? Diamanty? Nebo platinu? Platina zde sice byla, ale tohle není způsob jak ji dobývat! A i kdyby, jenom blázen by zahazoval takový vedlejší produkt jako je zlato! "Blázen, musím být blázen. Už jsem zde příliš dlouho. Žádný Fred neexistuje, všechno je jen iluze," mumlal si pro sebe. Alevv podvědomí věděl, že tomu tak není.

Dlouho trvalo, než se Frank uklidnil. Pomalu se zvedl, zašel pro vědra s vodou, v nichž se voda již pročistila a dal se do mytí

podlahy. Když skončil, sedl si na lavici a uvědomil si, že tvář ho začíná znovu bolet. "Kdybych měl aspoň trochu whisky," sténal, přejížděje jazykem bolavé místo. Ale whisky neměl, a tak se převaloval v polospánku celou noc až do rána.

Když se rozednilo, připravil si snídani, a pak se vypravil k potoku pro vodu. Měla stále totéž mléčné zabarvení jako před tím. Začal uvažovat: "Tím, že tady sedím a lámu si hlavu přemýšlením zda jsem nebo nejsem blázen, nic nevyřeším. Nejlépe je uchopit býka přímo za rohy!"

Promývačka byla stále na svém místě a koncovým zachycovačem protékala mléčně zabarvená voda. V tomto ohledu tedy rozhodně o žádnou iluzi nešlo. U násypu bylo v činnosti něco jako korčkové rypadlo, alespoň to tak vypadalo, dokud se mu nezamžily oči. Když opět prohlédl, stál tam Fred a lopatou házel písek do koryta.

"Helo," Fred se narovnal a pozdravil přicházejícího Franka. Psa s sebou neměl. "Chcete zlato," zeptal se, odkládaje lopatu.

"Pokud o ně nemáte zájem ..."

"Hledám jiný ... kov." Fredova postava se na zlomek vteřiny jakoby rozmazala. "Je to hrozně zdlouhavá práce," postěžoval si Fred. "Proto si myslím, že bychom mohli udělat .... obchod."

"Co byste chtěl za to zlato?"

"Maso. Dokud je dost vody, musím toho využít, a tak nemám čas chodit na lov."

Na člověka, který vyhazuje vyrýžované zlato, to byla celkem rozumná řeč. "Myslím, že vám klidně mohu přenechat polovinu toho, co ulovím," souhlasil Frank.

"Vezměte si to tam!" Fred ukázal vyřazenou, pomačkanou rohož, žlutě zbarvenou zachyceným zlatým prachem. "A to co je pod tím si také vezměte!"

Frank opatrně zvedl rohož, stočil ji a odložil stranou. Pod ní ležela hromádka zlatých hrudek, z nichž některé byly velikosti lískového oříšku. Frank vše zabalil do šátku a dal do kapsy.

Doma vysypal obsah šátku do prázdné lahve od whisky. Pak rozdělal oheň v kamnech a když se dostatečně rozhořel, přiložil na něj rohož se zlatým prachem. Netrvalo dlouho a z kamen všemi spárami začaly šlehat plameny a hustý štiplavý dým zahalil místnost. Zděšený Frank uchopil vědra a vyběhl pro vodu, stále se ohlížeje, zda již

nehoří chata. Kamna naštěstí vydržela, ale trvalo dlouho, než se štiplavý dým rozptýlil a Frank mohl konečně vstoupit do místnosti. Ta rohož musela být z nějakého zvláštního materiálu, prudce hořlavého, který rozhodně není vhodný přikládat do kamen. Frank si umínil, že rohože bude příště spalovat venku, a to hezky daleko od chaty.

Když kamna vystydla, Frank vyhrabal popel do rýžovací pánve a propral jej v potoce. Na dně pánve zůstal zlatý povlak, jehož váhu odhadl na tři unce. Výtěžek přidal k ostatnímu zlatu do lahve od whisky a s uspokojením konstatoval, že dno půllitrové láhve je pokryto zlatem do výše jednoho palce.

Pak se věnoval kamnům. Stěny ohniště byly pokryty sklovitou inkrustací, kterou musel kus po kusu odsekávat. Nechápavě zavrtěl hlavou, protože neznal žádnou hmotu, která by po shoření zanechala podobné zbytky. Pak položil lahev se zlatem na hromadu prázdných lahví jako na nejbezpečnější úkryt, navečeřel se a šel spát.

Druhý den se mu po krátkém stopování podařilo zastřelit velkého losa, jehož váhu odhadl na dva metráky. Bylo to na místě, kde byl ještě sníh a terén se poněkud skláněl, takže mu nedělalo potíže dopravit ho skoro až k Fredovu pracovišti. Zde ho vykuchal, rozčtvrtil a kusy chtěl rozvěsit po větvích, když se za ním objevil Fred.

"Nemusel jste ho čtvrtit," řekl, "večer bych si ho přitáhl sám." "Mimochodem, dole u promývačky máte další zlato."

Tentokrát byla rohož stočena a zabalena do jakési průhledné hmoty, stejné jako byla ta, z níž byl zhotoven promývač.

"Ta vaše rohož mi ale dala," stěžoval si Frank. "Div že mi neshořela chata!"

"Vy jste ji pálil v kamnech?"

"Jak jinak bych dostal zlato ven?"

"To jste neměl dělat. Ale já vám to zapomněl říci, tak se nezlobte."

"Co je to za materiál?"

"Neznám to slovo,"

Frank si povšiml, že Shep cení tesáky pouze na Freda. Rozhlédl se a překvapeně se zeptal: "Kde máte psa?"

V tom Shep zavrčel, Frank se překvapeně otočil a na místě, kde před tím nebylo nic, stál pes. Frank pocítil náhlý závan úzkosti.

Tentokrát to nebylo žádné mámení smyslů. "Co ...," chtěl říci, ale pak si to rozmyslel. Poděkoval Fredovi za zlato a nezvykle rychle kráčel domů. Pokradmu se ohlížel, ale Fred jen usilovně házel lopatou. Dokonce jednou na něj zamával.

Doma spálil rohož na připraveném ohništi za chatou a když z popele vyrýžoval zlato, byla láhev od whisky do čtvrtiny plná. Pak si sedl na lavici a přemýšlel. Zlato, které měl, mu stačilo na jeho potřeby nejméně na dvojnásobnou délku života zbývající muži jeho věku. Ovšem bude třeba, aby se jej zbavoval po troškách, jinak se okolí změní na nový Klondyke. Pak bude konec s honitbou a poklidným životem. Proč jenom Fred zahazuje zlato jako řezníci játra? To nedávalo smysl. Celá věc mu připadala jako horečný sen. Byly to halucinace nebo ne? Na druhé straně je ale láhev se zlatem docela reálná! Všechno se mu v hlavě pletlo a trvalo dlouho než usnul.

Dalšího losa ulovil těsně nad Fredovým pracovištěm. "Helo," pozdravil ho Fred, který se tu náhle objevil. "Další maso? Prima, už bylo na čase!"

Vyčerpaný Frank usedl na uloveného losa a utíral si zpocené okraje klobouku. "Už bylo na čase?" Udiveně vzhlédl k Fredovi. "Vy jste ale pořádní jedlíci. Za těch posledních deset dnů jste snědli alespoň tunu masa." Rozhlédl se kolem sebe a náhle se zarazil.

"Jíme opravdu hodně," připustil Fred."Ale část také dáváme stranou, jako zásobu na cestu, víte?" Pak pohlédl upřeně na Franka: "Proč jste se tak zarazil?"

Frank chvíli otálel s odpovědí. Pak se ale zeptal přímo: "Kde máte chatu? Nikde jsem ji tady neviděl!"

Fred ukázal na druhý břeh potoka. Frank se otočil a přímo se zapotácel úžasem. Na malé vyvýšenině za potokem stála roubená lovecká chata. Na okamžik se zdálo, jakoby vystupovala z mlhy a její obrysy se lehce chvěly. Frank zavřel oči a cítil, jak mu na čele vystupuje studený pot. Když je zase otevřel - chata tam nebyla.

"Je mi líto, že jsem vás poděsil," řekl Fred omluvně, "ale někdy mi to trochu uklouzne."

"Vám?"

"Jistě. Už jsem vám přece řekl, že pocházím zdaleka. A také tam máme trochu jiné zvyky."

"Kolik mil je to odsud?"

Fred se pousmál: "Napište jedničku a za ní dejte tisíc nul!"

"Nedělejte si legraci. Nejdelší vzdálenost mezi dvěma body na zeměkouli je asi třináct tisíc mil!"

"To máte pravdu. Ale kdo tady mluví o zeměkouli?"

"Byl bych raději, kdybyste mí to neříkal. Nějak je mi z toho mdlo. Vy nejste člověk, že ne? A váš pes také není pes!"

"Můj pes je součástí mé podstaty. Stejně tak jako všechno, co vidíte kolem sebe. Vaše oči jsou v naprostém pořádku. To chvilkové zamžení je způsobeno přechodem mezi dvěma realitami. Mimochodem, máte tu další zlato."

"Víte jakou má zlato vůbec cenu?"

"Díky vám to teď vím."

Frank nad touto odpovědí chvíli uvažoval. Pak se rozhodl: "Pokud byste je chtěl zpět, tak samozřejmě ..."

Fred ho přerušil záporným pohybem ruky: "Kdybych si za ně mohl koupit to, co potřebuji, bylo by to něco jiného. Ale jak se zdá, ten kov,který hledám, je tady asi hodně vzácný. Za celou dobu co zde pracuji, nenašel jsem jej více než půl unce."

"Stále ještě nevíte jak se jmenuje?"

"Protože to nevíte vy, nevím to ani já."

Frank si povzdychl: "A jak vůbec vypadá?"

"Asi jako stříbro, ale ne tak lesklý, zato však o mnoho těžší."

Frank věděl, že v okolí se nachází celá řada vzácných kovů, ale jeho znalosti nestačily, aby si něco podobného vybavil. "Kolik jej potřebujete," zeptal se zvědavě.

"Stačilo by mi něco kolem dvou uncí."

"To tedy budete pěkně bohatý až se vrátíte domů. Dvě unce něčeho tak nesmírně vzácného ..."

Fred zavrtěl hlavou: "Je to něco jako - jako - palivo, pro vaše letadla."

"Takže vy tady někde máte letadlo. Asi schované, že? A kdy jste vlastně přiletěl?". Frank si mně vzpomněl, že v loni v srpnu uslyšel záhadný rachot a oblohu zalila krátká, ale intenzivní záře.

Vlonú v srpnu."

Frank vyvalil oči: "Jak můžete vědět, že ten měsíc se jmenuje srpen? Asi musím být blázen a všechno se mi zdá, nebo mi čtete myšlenky!"

"Do jisté míry ano, ale jen ty, které právě chcete vyslovit, a tím se dostanu na povrch vašeho vědomí. Tak jsem se od vás naučil anglicky. Jinak je tu krásně, ale na mne až příliš velké horko."

"Horko," usmál se Frank. "Vždyť je sotva něco nad nulou! Počkejte až nastane pravé léto!"

"Toho se bojím. Proto do té doby musím být pryč, ale k tomu zase potřebuji ten kov. Ještě že se nemusím zdržovat lovem, to bych to asi nestihl. A když už jsme u toho masa, tak příště mi přineste úlovek celý. Nemusíte se zdržovat stahováním a čtvrcením."

"Vy to jíte tak, jak to je?"

Fred pokývl hlavou.

Frank si pomyslel, že čím dříve bude Fred pryč, tím bude klidnější. Nechtěl ani domyslet, co by se mohlo stát, kdyby losi odtáhli a jediné maso v okolí ... "Vida, že Fredyho rty se zkřivily pobaveným úsměvem, rychle přešel na jiné myšlenky.

"Ukázal byste mi jak ten váš kov vůbec vypadá?"

Ve Fredově ruce se záhadným způsobem objevila lahvička z průsvitného materiálu, jejíž dno bylo pokryto stříbřitě šedým práškem. Frank ji potěžkal a užasl nad její vahou. "Arsenik?" řekl váhavě.

"Myslete na jeho vlastnosti!"

Frank se pokusil vybavit si to, co o arseniku věděl, ale Fred zavrtěl hlavou: "Ne, arsenik to rozhodně není."

Frank si naslinil prst a obrátil lahvičku dnem vzhůru. Na špičce prstu mu utkvělo několik zrníček, jichž se opatrně dotkl jazykem, ale kromě kovové příchuti nic necítil.

"Ne!" zařval Fred a vyrval mu lahvičku z ruky. Na okamžik to nebyl Fred, ale něco beztvarého. "Je to jed! Rychle běžte k potoku, vypláchněte si pořádně ústa a za žádnou cenu nepolykejte slinu!"

Frank pokrčil rameny se slovy, že člověk musí někdy trochu riskovat, ale pak poslechl a důkladně si vypláchl ústa. Když se vrátil, měl Fred v ruce jakousi zahnutou trubici a poručil mu, aby se posadil.

"Musím se přesvědčit, zda vám v ústech nic nezbylo," řekl a vsunul zahnutý konec trubice Frankovi do úst.

"Když se mi už díváte do úst, tak se mi také podívejte na ten zub a pokuste se jej vytrhnout!"

Fred chvilku váhal a pak řekl: "Zuby máte v pořádku, jenom v dásni je místo, kde se rozrůstá - jak se to jmenuje - špatný, divoký život. Pokusím se to odstranit."

Frankovou hlavou projela prudká bolest a Fredova postava se mu před očima rozplývala a opět splývala. Pocítil takovou slabost, že se svezl na zem a oběma rukama sevřel hlavu. Po chvíli s úžasem zjistil, že bolest pozvolna odeznívá. Povstal a s úžasem hleděl na Freda, který se mezitím opět pustil do práce.

"Zítra se poohlédnu po nějakém medvědu," řekl rozpačitě, nevěda jak se Fredovi zavděčit. "V tuhle dobu na něm sice moc masa nebude, ale rozhodně víc než na velkém losu."

Fred souhlasně kývl hlavou, aniž přerušil svou práci. Frank vzal připravenou rohož a vydal se na zpáteční cestu.

Doma spálil rohož a získané zlato vsypal do láhve, která se tím naplnila téměř do tří čtvrtin. S uspokojením ji odložil mezi ostatní lahve vyhozené za chatou, když tu náhle ucítil v ústech zvláštní trnutí, které se pozvolna měnilo v zžíravou bolest. K večeru byl už tak slabý, že si musel lehnout. "Co bych dal za hlt whisky!" postěžoval si Shepovi. Pes se na něho soucitně podíval a s porozuměním tloukl ohonem o podlahu. Pokud jde o whisky, byl na tom stejně mizerně jako jeho pán.

Ráno se probudil slabý jako moucha. Ani se nepokusil uvařit snídani, protože opuchlá a bolavá ústa nebyla schopna propustit ani sousto. S přemáháním se oblékl, vzal pušku a vydal se na lov. Měl štěstí, protože nedaleko za chatou mu přišel do cesty statný karibů

"Dnes se cítím nějak mizerně," stěžoval si Fredovi. "Střelil jsem karibů, ale asi bych nedokázal ho sem přitáhnout. Mohl byste tentokrát výjimečně pro něho dojít?"

"Mám sice pořádný hlad," prohlásil Fred, "ale počítám, že to zvládnu. Ale divím se, že máte v ústech stále tu bolest. Myslil jsem, že se mi podařilo ten divoký život odstranit."

"To je v pořádku, ale počítám, že mne spálil ten váš prášek. Není to vaše vina, varoval jste mne, ale člověk si lecos chce ověřit sám a někdy to nevyjde. A jak vlastně funguje ten váš prášek?"

"Je to něco jako - výbušnina," řekl Fred a bylo zřejmo, že čtení Frankových představ mu nijak zvlášť nepomáhá. "Ale výbušniny potřebují - vzduch, a tahle ne. Musí se to uchovávat v malých množstvích odděleně od sebe. Kdyby se to dostalo dohromady, tak to vybuchne samo."

"Takže jsem mohl vybuchnout?" zeptal se úzkostlivě Frank.

"To ne. Ale má to v sobě něco jako - jakýsi - studený oheň, a to vás popálilo."

"Něco jako fosfor?"

"Ne, protože to má dlouhý - nevím, jak to vysvětlit - poločas života."

"A ty dvě unce vám stačí na celou cestu domů?"

"To v žádném případě. Dvě unce nevytvářejí ještě kritické množství. Potřebuji je jen jako - zapalovač - startér - iniciátor, ano, to je to slovo." Fred se jakoby rozplýval a opět zjasňoval ve zřejmé snaze vydolovat z Frankova podvědomí potřebný výraz.

Po chvíli se Frank odebral domů nesa pod paží další rohož. Trápil ho nesnesitelný hlad, takže spálení rohože odložil na později. Ze sklípku vytáhl kus losího masa, nakrájel je na tenké plátky a polykal bez kousání. Trvalo dlouho než zahnal hlad, ale pak celou noc klidně spal.

Ráno se opět vydal na lov. Když se přibližoval k Fredovu pracovišti, spatřil, jak jakási hmota měnící neustále tvar, hrne svými pseudopody písek na promývačku. Celek budil dojem nestvůrného bagru s otočnými lopatkami pracujícího bez dozoru. Fred zřejmě už nepovažoval za nutné brát na sebe lidskou podobu, ale ani Franka to kupodivu nijak zvlášť nevzrušovalo. "Jak vám to dnes jde?" zvolal na pozdrav.

Odněkud z pohybující se hmoty se ozval lidský hlas: "Narazil jsem na kapsu. Za chvíli toho budu mít dost. Potřebujete ještě nějaké zlato?"

"Myslím, že to, co jste mi dal, postačí do konce života."

"A co vaše tvář, ještě bolí?"

"Je to trochu lepší, ale i tak si myslím, že mám totéž, na co zemřela moje matka."

"Rakovina?" Fred zachytil toto hrozné slovo z Frankovy představy a vyslovil je, aniž si byl vědom jeho brutality. "My také jsme tím kdysi trpěli, ale nyní již víme, jak na to. Mimochodem, dnes odletím a díky za maso!

V noci vzbudilo Franka prudké zahřmění a oblohu zalila jasná záře. Rychle se oblékl a sledován Shepem, utíkal podél potoka k promývači. Ten byl stále na svém místě, ale Freda nebylo nikde vidět.

Na břehu potoka leželo několik rohoží se zlatým prachem a vedle nich byla velká hromada dosud nezpracovaného písku.

Fred stočil rohože a pomalu se vracel domů. Umínil si, že se pořádně nasnídá, a pak se vrátí s lopatou, aby dokončil Fredovu práci. Při tom si uvědomil, že pocit popálených úst zcela zmizel a také čelist ho přestala bolet. Přejel po ní jazykem a v místě, kde byl otok, ucítil malou prohloubeninu, jakoby tam byla vybrána tkáň.

Byl zvědav, jak se budou lidé tvářit, až jim řekne o Fredovi. Ale pak se rozhodl, že bude mlčet. Za čas se potok vyčistí, zvěř se vrátí a údolí bude zase jako před tím. Vesele si hvízdaje, přidal do kroku a dokonce i Shep, jakoby vycítil náladu svého pána, poskakoval kolem něho jako za mlada.

Překlad a úprava - MM -

ODKUD BYL FRED?

(Poznámka k povídce A. C. Edmondsona "All that glitters")

"Jistě. Už jsem vám řekl, že pocházím z daleka ...." "Kolik mil je to odsud?" "Napište jedničku a za ní dejte tisíc nul!" Tak odpověděl mimozemšťan Fred Frankovi ve shora uvedené povídce. Pokusme se podle tohoto údaje odhadnout, odkud mohl Fred být. (Prosím čtenáře, aby si zakryli další text rukou a pokusili se sami hádat.)

Planeta Pluto je několik miliard mil od země. Miliarda má ovšem pouze 9 nul. Fred tedy zřejmě pocházel z nějaké jiné sluneční soustavy. Ve srovnání s rozměry našeho planetárního systému jsou vzdálenosti mezi hvězdami skutečně nesmírné. V měřítku, v němž země je od slunce vzdálena několik metrů, bude nejbližší hvězda na pobřeží Severní Afriky.

Tato hvězda (3jhvězdí Centaura) je od nás vzdálena asi 4 světelné roky, tj. okolo 42 bilionů kilometrů čili asi 25 až 27 bilionů mil. 10 bilionů představuje ovšem pouze 13 nul. Odtamtud také tedy Fred nebyl. Naše Galaxie má prý několik set miliard hvězd. Její délka je 100 tisíc světelných let, tedy asi trilion mil. Trilion má ovšem pouze 18 nul. Galaxie v Andromedě je vzdálena přibližně 2 miliony světelných let, tedy asi 20 trilionů mil. 10 trilionů má ovšem pouze 19 nul. Vzdálenost nejvzdálenějších dnes viditelných galaxií leží v rozmezí 2 - 5 miliard světelných let, kvasarů 10 miliard světelných let, původní Einsteinův statický sferický vesmír měl poloměr 35 miliard světelných let a přibližně stejný je v dnešních dynamických standartních modelech poloměr viditelného vesmíru, horizont vesmíru i pravděpodobná velikost uzavřeného vesmíru. 35 miliard světelných let, to je asi 200 tisíc trilionů mil. 200 tisíc trilionů mil ovšem obnáší pouze 23 nul. Fred tedy musel pocházet z oblasti nesmírně vzdálené od našeho viditelného vesmíru.

V dnes populární inflační teorii bychom se mohli sice setkat i s čísly o 100 oktavionech nul, a to i v případě uzavřeného vesmíru, rozměry tzv. viditelného vesmíru se ale i v tomto případě neliší od těch desítek miliard světelných let.

Nejsem si zcela jist, ale domnívám se, že A. C. Edmondson si neuvědomil, jak příšerným číslem je číslo o tisících nulách. Již číslo o 30 nulách přestává být číslem astronomickým. (Sebelepším dalekohledem nelze dohlédnout za hranice viditelného vesmíru, tj. za vzdálenost 10^{29} mm, tedy 1 a 29 nul milimetrů.)

Petr Brodský